

**UNIVERZITA PARDUBICE
FAKULTA EKONOMICKO – SPRÁVNÍ**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2013

SIMONA LOŇKOVÁ

Univerzita Pardubice

**Fakulta ekonomicko-správní
Ústav regionálních a bezpečnostních věd**

Korupce v zemích Evropské unie

Simona Loňková

**Bakalářská práce
2013**

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Akademický rok: 2012/2013

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Simona Loňková**
Osobní číslo: **E09553**
Studijní program: **B6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Management ochrany podniku a společnosti**
Název tématu: **Korupce v zemích Evropské unie**
Zadávací katedra: **Ústav regionálních a bezpečnostních věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem práce je pojednání o problematice korupce v členských státech Evropské unie. Součástí práce je analýza příčin korupce a dopady korupčního jednání na ekonomiku těchto států a na Evropskou unii.

Korupce obecně (příčiny vzniku, formy, důsledky).

Boj s korupcí (měření korupce, instituce).

Korupce ve vybraných zemích EU.

Závěry a doporučení.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy: **cca 30 stran**

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

DANČÁK, B., HLOUŠEK, V., ŠIMÍČEK, V. Korupce: Projevy a potírání v České republice a Evropské unii. Brno: Masarykova univerzita, 2006. 310 s. ISBN 80-210-4062-9.

DAVID, V. a NETT, A. Korupce v právu mezinárodním, evropském a českém. Praha: C.H.Beck, 2007. 345 s. ISBN 978-80-7179-562-9

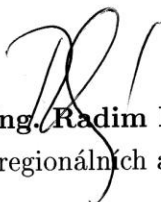
CHMELÍK, J. a TOMICA, Z. Korupce a úplatkářství. Praha: Linde Praha, 2011. 281 s. ISBN 978-80-7201-853-6.

CHMELÍK, J. Pozornost, úplatek a korupce. Praha: Linde Praha, 2003. 223 s. ISBN 80-7201-434-X.

OPEN SOCIETY INSTITUTE. Monitoring the EU accession process : corruption and anti-corruption policy. Budapest: Design & Layout od Createch, 2002. 621 s. ISBN 1-891385-22-4

VOLEJNÍKOVÁ, J. Korupce v ekonomické teorii a praxi. Praha: Profess Consulting, 2007. 390 s. ISBN 978-80-7259-055-1.

Vedoucí bakalářské práce:

doc. Ing. Radim Roudný, CSc.

Ústav regionálních a bezpečnostních věd

Datum zadání bakalářské práce: **30. září 2012**

Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2013**

doc. Ing. Renáta Myšková, Ph.D.

děkanka

L.S.

doc. Ing. Ivana Kraftová, CSc.

vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 3. října 2012

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 30. 4. 2013

Simona Loňková

PODĚKOVÁNÍ:

Tímto bych ráda poděkovala svému vedoucímu práce doc. Ing Radimovi Roudnému, CSc., za jeho odbornou pomoc a cenné rady při zpracování bakalářské práce. Díky patří také mým nejbližším.

ANOTACE

Tato práce pojednává o korupci v členských státech Evropské unie. Především je zaměřena na analýzu příčin a důsledků korupce a jejího vlivu na vybrané makroekonomické ukazatele. V první části jsou popsány příčiny, formy, důsledky a metody měření korupce. V druhé části je charakterizováno korupční prostředí jednotlivých států a je provedena komparace výsledků analýzy, zaměřené na vztah korupce a hrubého domácího produktu.

KLÍČOVÁ SLOVA

Korupce, Evropská unie, index CPI, index BPI, hrubý domácí produkt

TITLE

Corruption in the Countries of the European Union

ANNOTATION

This work deals with corruption in the Member States of the European Union. The Bachelor thesis is focused on the analysis of the causes and consequences of corruption. The work examines the influence of corruption on economic performance of the state. The first theoretical part describes forms, causes and methods of measurement of corruption. The second part describes the corrupt situation of individual states. In conclusion is the comparation of the results of the analysis.

KEYWORDS

Corruption, European Union, CPI index, BPI index, gross domestic product

OBSAH

Úvod	11
1. Korupce obecně	12
1.1 Definice korupce	12
1.2 Příčiny korupce	13
1.3 Formy korupce	14
1.4 Stádia korupce	18
1.4.1 Stadium náhodné korupce	18
1.4.2 Stadium systematické korupce	18
1.4.3 Stadium systémové korupce	18
1.5 Důsledky korupce	19
1.5.1 Mikroekonomické důsledky	19
1.5.2 Makroekonomické důsledky	19
2 Boj s korupcí.....	21
2.1 Metody měření korupce	21
2.1.1 Kvalitativní a kvantitativní metody měření korupce	21
2.2 Indexy měření korupce.....	21
2.2.1 Index plátců úplatků BPI	22
2.2.2 Index vnímání korupce CPI.....	22
2.2.3 Globální barometr korupce GBK	23
2.3 Protikorupční politika	24
2.3.1 Pilíře protikorupční politiky	24
2.3.2 Protikorupční politika EU.....	25
2.4 Evropské instituce a organizace zaměřené na boj proti korupci	26
2.4.1 Rada Evropy	26
2.4.2 Skupina států proti korupci (GRECO).....	27
2.4.3 Úřad pro koordinaci boje proti podvodům (UCLAF)	27
2.4.4 Evropský úřad pro potírání podvodných jednání (OLAF)	27
2.4.5 Služba pro koordinaci protikorupčních operačních aktivit (AFCOS).....	28
2.4.6 Evropský policejní úřad (EUROPOL).....	28
2.4.7 Evropská jednotka pro soudní spolupráci (EUROJUST).....	29
2.4.8 Transparency International TI	29
3 Korupce a ekonomická výkonnost v zemích EU.....	30
3.1 Základní údaje o Evropské unii	30
3.2 Charakteristika korupčního prostředí v zakládajících státech EU	31
3.3 Charakteristika korupčního prostředí v zemích vstoupivších do EU v 70. letech ...	34
3.4 Charakteristika korupčního prostředí v zemích vstoupivších do EU v 80. letech ...	37
3.5 Charakteristika korupčního prostředí v zemích vstoupivších do EU v 90. letech ...	39

3.6	Charakteristika korupčního prostředí v zemích vstoupivších do EU po roce 2000.	41
4	Analýza vztahu korupce k ekonomické výkonnosti členských států EU	47
4.1	Vztah korupce k nezaměstnanosti	47
4.2	Vztah korupce k inflaci	48
4.3	Vztah korupce k hrubému domácímu produktu	50
4.3.1	Lineární regresní a korelační analýza vybraných států	51
5	Shrnutí	57
5.1	Shrnutí	57
5.2	Doporučená řešení	59
	Závěr	61
	Seznam použité literatury	62
	Seznam příloh	69

SEZNAM ILUSTRACÍ

Obrázek 1: Celosvětové srovnání na základě indexu CPI z roku 2012.....	23
Obrázek 2: Rozšiřování EU.....	30
Obrázek 3: Vývoj hodnot CPI v základajících státech EU.....	31
Obrázek 4: Vývoj hodnot CPI v základajících státech EU.....	33
Obrázek 5: Vývoj HDP na obyvatele v PPS.....	34
Obrázek 6: Vývoj hodnot CPI ve státech přistoupivších do EU v roce 1973.....	35
Obrázek 7: Vývoj HDP na obyvatele v PPS.....	36
Obrázek 8: Vývoj hodnot CPI ve státech přistoupivších do EU v 80. letech.....	37
Obrázek 9: Vývoj HDP na obyvatele v PPS.....	38
Obrázek 10: Vývoj hodnot CPI ve státech přistoupivších do EU v 90. letech.....	39
Obrázek 11: Vývoj HDP na obyvatele v PPS.....	40
Obrázek 12: Vývoj hodnot CPI ve státech přistoupivších do EU po roce 2000 I.....	41
Obrázek 13: Vývoj hodnot CPI ve státech přistoupivších do EU po roce 2000 II.....	42
Obrázek 14: Vývoj hodnot CPI ve státech přistoupivších do EU po roce 2000 III.....	43
Obrázek 15: Vývoj hodnot CPI ve státech přistoupivších do EU po roce 2000 IV.....	44
Obrázek 16: Vývoj HDP na obyvatele v PPS I.....	45
Obrázek 17: Vývoj HDP na obyvatele v PPS II.....	46
Obrázek 18: Srovnání CPI a nezaměstnanosti v roce 2007.....	47
Obrázek 19: Srovnání CPI a nezaměstnanosti v roce 2011.....	48
Obrázek 20: Srovnání CPI a inflace v roce 2007.....	49
Obrázek 21: Srovnání CPI a inflace v roce 2011.....	49
Obrázek 22: Srovnání CPI a inflace v roce 2007.....	50
Obrázek 23: Srovnání CPI a inflace v roce 2011.....	50
Obrázek 24: Belgie - Závislost CPI na HDP na obyvatele v PPS.....	52
Obrázek 25: Česká republika - Závislost CPI na HDP na obyvatele v PPS.....	53
Obrázek 26: Dánsko – Závislost CPI na HDP na obyvatele v PPS.....	53
Obrázek 27: Finsko - Závislost CPI na HDP na obyvatele v PPS.....	54
Obrázek 28: Kypr - Závislost CPI na HDP na obyvatele v PPS.....	54
Obrázek 29: Německo - Závislost CPI na HDP na obyvatele v PPS.....	54
Obrázek 30: Rumunsko - Závislost CPI na HDP na obyvatele v PPS.....	55
Obrázek 31: Řecko - Závislost CPI na HDP na obyvatele v PPS.....	55
Obrázek 32: Španělsko - Závislost CPI na HDP na obyvatele v PPS.....	56
Obrázek 33: Velká Británie - Závislost CPI na HDP na obyvatele v PPS.....	56
Obrázek 34: Pořadí členských států podle vstupu do EU a srovnání CPI a HDP.....	59

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Klasifikace dalších forem korupčního jednání.....	17
Tabulka 2: Nejzkorumpovanější oblasti ve vybraných státech podle GBK z roku 2010.....	24
Tabulka 3: Výsledky korelační analýzy pro období 2001 - 2011.....	52
Tabulka 4: Výsledné hodnoty korelační a regresní analýzy v členských státech EU.....	57

SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK

AFCOS	Služba pro koordinaci protikorupčních operačních aktivit
BPI	Index plátců úplatků
CPI	Index vnímání korupce
Cit.	Citováno
ČR	Česká republika
ES	Evropské společenství
EU	Evropská unie
EUROJUST	Evropská jednotka pro soudní spolupráci
EUROPOL	Evropský policejní úřad
GBK	Globální barometr korupce
GRECO	Skupina států proti korupci
HDP	Hrubý domácí produkt
MMF	Mezinárodní měnový fond
MS	Microsoft
n. l.	našeho letopočtu
např.	například
OLAF	Evropský úřad pro potírání podvodných jednání
OSN	Organizace spojených národů
PPS	standard kupní síly
s.	strana
s.r.o.	společnost s ručením omezeným
TI	Transparency International
TV	televize
tzv.	tak zvaný
UCLAF	Úřad pro koordinaci boje proti podvodům

ÚVOD

„Chceš-li poznat charakter člověka, dej mu moc.“ (Abraham Lincoln)

Od pár „tisícovek“ v obálce, přes zneužití důvěrných informací až po organizovaný zločin a vydírání. I to je korupce, fenomén mající tisíce podob a ještě mnohem více důsledků – bohužel především těch negativních. Historie však mluví jasně, korupce byla, je a podle všeho i bude součástí naší společnosti.

Důvodem, proč se práce zaměřuje na problematiku korupce, je především vzrůstající počet odhalených případů, jejichž aktéři byli médií veřejně pranýřováni. Tyto zprávy negativně působí na mnoho oblastí společenského života. Nezisková organizace Transparency International poukazuje ve svých sděleních na zesilující korupční klima v mnoha evropských státech. Práce proto bude především zaměřena na komparaci korupčního klimatu v jednotlivých zemích Evropské unie.

Bakalářská práce je rozdělena na dvě hlavní části. V první části bude pomocí literárního průzkumu definován pojem korupce. Podrobněji budou rozebrány příčiny vzniku korupčního jednání, také formy, stádia a především důsledky korupce. Druhá kapitola popisuje metody měření korupce. Čtenář je také seznámen s indexy značící sílu korupčního klimatu, se zásadami protikorupční politiky a s vybranými institucemi, které bojují proti korupčnímu jednání.

Druhá část představuje členské státy z hlediska legislativního opatření proti korupci, korupční situace v zemi a z hlediska ekonomické výkonnosti země. Na tyto informace navazuje komparace zjištěných výsledků, kdy bude pomocí regresní a korelační analýzy porovnán korupční stav členské země s ekonomickou výkonností.

CÍLE PRÁCE

Definovat pojem korupce, popsat příčiny a dopady korupčního jednání

Popsat stav korupčního prostředí v členských státech EU

Analyzovat vztah mezi korupcí a ekonomickými ukazateli

Formulovat hlavní poznatky a doporučení

1. KORUPCE OBECNĚ

Cílem první kapitoly je definování pojmu korupce. V jednotlivých podkapitolách jsou podrobněji rozebrány příčiny, formy a důsledky korupce.

1.1 Definice korupce

Korupce je celosvětovým problémem, který ovlivňuje nejen ekonomiku, politiku či sociální sféru, ale především morálku lidí. Je to negativní jev, který se ve společnosti vyskytuje od nepaměti. Například už ve starověku byly považovány za samozřejmost dárky, jakožto kupování přízně bohatých.

Základním předpokladem vzniku korupce je moc. Čínský filozof, politik a státník Konfucius, který žil na přelomu 6. a 5. století před n. l., uvedl: „*Každá moc svádí lidstvo ze správné cesty, absolutní moc ho zkazí.*“ [2] Přestože si společnost uvědomovala negativní dopady korupce již v dávné historii (jak uvádí Chmelík [3], zmínky o boji proti korupci lze vysledovat už v Chamurappiho zákoníku z roku 1780 před n. l.), důkladněji se tato problematika začala řešit až v 90. letech 20. století.

Pojem „korupce“ vychází z latinského výrazu „*rumpere*“ - v překladu zlomit, rozlomit či přetřhnout. Při definování pojmu korupce se také vychází z latinského „*corruptus*“, což označuje následek zlomu – způsobuje, že je dotčený přinucen „*ke změně postojů, zásad a názorů*“. [37]. Termín „*corruptus*“ má v překladu několik výrazů: „*znečištěný, zkažený, zvrácený, mravně zvrácený, zvrhlý nebo podplacený.*“ [8]

Každá použitá definice korupce, by měla být ztotožnitelná s jakoukoliv formou korupčního jednání. Právě různorodost těchto případů znemožňuje sestavit podrobnou definici – proto se setkáváme s velice obecnými formulacemi, které však většinou vypočítávají všechny činnosti považované za korupci.

Jak uvádí nevládní nezisková organizace Transparency International [43], jejíž vizí je svět bez úplatků, „*základním znakem korupce je, že se někdo zachová nepoctivě při plnění svěřených úkolů vyplývajících z jeho postavení.*“. Mezi další znaky můžeme započítat touhu po zisku, či jiném osobním prospěchu. V korupčním vztahu se kromě korumpovaného a korumpujícího, nachází i třetí strana, která je vždy stranou poškozenou. [37]

Přesná definice korupce je velmi obtížná i díky stále probíhajícím diskuzím na téma, co lze za korupci považovat a co ne. V jedné zemi může být korupcí ten prohřešek, který

je v zemi jiné považován za beztrestný čin. Tato různorodá názorovost je dána nejen regionálním teritoriem, ale také sociálním prostředím a historickým faktorem. Jak uvádí David a Nett [2], typickým příkladem těchto rozdílů podle Kotalana je stanovení trestů – *„některé systémy stanoví trestnost již za pouhé získání prospěchu různé povahy státními úředníky a u jiných je nezbytné prokázat, zda se tento prospěch týkal jednání, jež je v rozporu s plněním povinností státních úředníků.“*

Mezi základní a nejpoužívanější definice patří ta, kterou Rada Evropy použila pro své účely v Občanskoprávní úmluvě o korupci: *„Korupcí se rozumí přímé či nepřímé vyžádání, nabídnutí, předání nebo přijetí úplatku či jakékoli jiné nepřípustné výhody nebo vyhlídky na ně, které narušují řádné plnění jakékoli povinnosti nebo jednání vyžadovaného od příjemce úplatku, nepřípustné výhody nebo vyhlídky na ně.“* [55]

Jednodušší formulaci používá Světová banka, která popisuje korupci jako: *„zneužití veřejné pravomoci (síly) k soukromému prospěchu.“* [8]. Velmi podobnou definici uvádí také Transparency International [43]: *„korupce je zneužití svěřené síly pro soukromý zisk.“*

Ani jedna výše zmíněná definice však nepracuje s jedním ze základních znaků korupce – poškození třetí strany. Formulaci, obsahující všechny charakteristické znaky, sestavili ve svém díle David a Nett [2]: *„Korupce je jednání, motivované snahou po zisku korumpované osoby, která porušuje právní normu tím, že poskytuje za odměnu korumpující osobě či skupině osob výhody jakéhokoliv druhu a může tím poškodit i třetí osoby na protiprávním směnném obchodu přímo nezúčastněné.“*

1.2 Příčiny korupce

Jak již bylo naznačeno v kapitole „Definice korupce“, základní příčinu bychom měli hledat v touze po penězích, po hmotném majetku, po úspěchu či v touze po kariéře. [3] Souběžně s vývojem prvních států, se začalo obyvatelstvo dělit na bohaté a chudé. Bylo jasné, že ten, kdo má peníze a moc, má také o dost jednodušší a pohodlnější život.

V dnešní době však tato charakteristika příčin není dostatečná. Korupce prorůstá celým systémem politickým, právním a hospodářským. Politolog Petr Vymětal dělí tyto příčiny korupce na ekonomické a neekonomické. Součástí ekonomických příčin je například neprůhledný daňový systém, problémy se zadáváním veřejných zakázek, nejednoznačně určený postup úředníků při rozhodování v různých sporech apod. Mezi neekonomické příčiny můžeme řadit netransparentnost zákonů či dvojí fungování norem [13].

Jiné dělení popisuje Chmelík [3] ve svém díle „Pozornost, úplatek, korupce“. Má za to, že korupce je spíše problémem jednotlivců, systémů a institucí, což lze odůvodnit „*strukturálními kořeny korupce*“. Uvádí 4 faktory vytvářející korupční prostředí:

- *Monopolizující efekt* – tento faktor úzce souvisí s konkurenceschopností podniků. Pokud existuje na trhu velký počet firem, které mohou poptávku po službě, či produktu uspokojit, je zde velký předpoklad korupčního jednání – úplatku za přidělení zakázky. Podobný případ se však vyskytuje i u opačného problému – nedostatku firem. Zde jsou však využívány jiné korupční techniky.
- *Široké rozhodovací pravomoci v rukou jednotlivců a organizací* – pokud neexistuje kontrola, vytvářejí se příležitosti pro nezákonné chování.
- *Nedostatek transparentnosti* – existuje zde snížená možnost kontroly.
- *Asymetričnost* – jedná se o narušenou funkci právního, administrativního, kulturního, ekonomického a politického systému.

Dále Chmelík [3] vyjmenovává tzv. „*prokorupční faktory*“, které korupci přímo nahrávají: výše úplatku, normativní systém (korupci se daří méně tam, kde je efektivní systém norem), fungování administrativy (byrokracie), systém kontroly, systém sankcí, korupční tradice, sociální chaos, kvalita státní správy, klientelismus, hodnotový žebříček, chudoba, korupční vzory a v neposlední řadě vliv médií.

Přes objevující se názory, že za vše může neefektivně fungující systém, bychom neměli zapomínat, že největší vinu nese člověk. Člověk je ten, který špatný a korupci napomáhající systém vymyslel. To, zda dojde ke korupci, také závisí na osobnosti korumpujícího a korumpovaného. Pokud nemá člověk vštípené základní morální hodnoty, pokud touží po penězích víc, než je zdrávo, je u této osoby větší pravděpodobnost korupčního jednání.

1.3 Formy korupce

Na dělení korupce můžeme nahlížet z několika úhlů, například podle korumpovaných subjektů, podle odvětví, ve kterých se korupce vyskytuje, či zda se jedná o korupci aktivní, nebo pasivní.

Nejjednodušší dělení korupce dle rozsahu a intenzity páčání uvádí Vymětal [1]

- *Malá administrativní korupce* je korupcí, se kterou se setkáváme každý den. Jedná se například o uplácení úředníků, policistů apod. Tato korupce je velmi častá a i když na první pohled neskýtá žádné nebezpečí, je to právě ona, která bývá podmínkou pro

korupci závažnější. [8] Malá korupce nabývá následujících podob: „podplácení úředníků, záměrně nepřehledná regulace, zatemňování pravidel, špatná organizace, zneužívání pravomocí vyplývajících z dozorové činnosti veřejné správy.

- *Velká systematická korupce* je nezákonná činnost prováděná u čelních představitelů politiky, hospodářství či podniků. Je velmi promyšlená a tím pádem i těžko odhalitelná. Úplatky dosahují velkých rozměrů a bývají velmi dobře utajovány. [8] Velká korupce nabývá nejčastěji podob: „zpronevěra veřejných zdrojů, nehospodárné užívání veřejných zdrojů, soukromý prospěch z privatizace, zneužívání veřejné moci při udělování veřejných zakázek, přidělování monopolních a kvazi – monopolních licencí, nepotismus, klientelismus, zisk důležitých a nedostupných informací, zločiny bílých límečků“
- *State Capture* – jedná se o ovládnutí legislativního procesu soukromými subjekty. Mezi typické projevy patří například: „kontrola veřejných institucí pro soukromý prospěch nebo trestnou činnost, formování koluzivních sítí omezující politickou soutěž, podkopání svobodných voleb skrytou reklamou a neprůhledným financováním kampaní, zneužití legislativní moci, korupce v soudních řízeních, zneužití auditu a dozoru, užívání kompromitujících materiálů pro politické vydírání a nátlak či korupce médií.“

Další dělení popisují Roudný a Zilvar [7], z hlediska dohody mezi aktéry:

- *Přímá korupce* – jedná se o nabídku či realizaci výhody mezi aktivními aktéry. Je zde očekávaná budoucí výhoda.
- *Nepřímá korupce* – vzniká zájmem subjektu o existenci dobrých vztahů uvnitř určité skupiny. Typickým příkladem je nepotismus, nebo klientelismus.

Podle odvětví, respektive oblasti, ve které se korupce objevuje, existuje následující dělení popsané Davidem a Nettem [2]:

- *Peněžní korupce* je nazývána prostou korupcí a dala by se srovnat s definicí malé korupce. Jedná se o menší úplatky nejčastěji mezi soukromými a úředními subjekty. Každý stát by měl určit, jaká hranice úplatku se považuje za přípustnou a jaká za trestnou.

- Na *byrokratické korupci* se podílí vždy více úředníků, takže se může stát, že ten, kdo se korupci postaví, může být přeložen na jiné oddělení, či propuštěn. U této korupce vždy vzniká ztráta osobě, která se na korupci nepodílí, ve prospěch korumpujícího.
- Předmětem *politické korupce* bývají nejčastěji poskytované vzájemné služby. Výjimkou nejsou ani peníze. V tomto případě jde o vztah zájmů mezi státními úředníky a politiky.
- *Manažerskou korupci* lze definovat jako provázání podnikatelské činnosti s úředními orgány.
- *Strategická korupce* je dlouhodobá, promyšlená a systematická. Má velký vliv na společenskou a ekonomickou stabilitu státu. Nejčastěji bývá tato korupce vyvolána změnou politické reprezentace, která se za své vládní období snaží co nejvíce obohatit.
- Při *korumpování systému* jde o pronikání korupce do státní správy a do politické soustavy státu. Je to jeden z nejnebezpečnějších druhů, protože se zde tvoří trvalé propojení systému s korumpující společností. Proti této korupci téměř nejde bojovat, protože ti, co by měli tvořit zákony na stíhání korupce, ti, co by měli systematicky bojovat proti korupci a především ti, co by měli jít příkladem společnosti, jsou sami korumpující nebo korumpovaní.
- *Mezinárodní korupce* přesahuje státní hranice. Typickým příkladem je uplácení zahraničních veřejných činitelů či úředníků mezinárodních mezivládních organizací. Největší boom v Evropě zažila mezinárodní korupce při zvyšování počtu členských států EU. Světová banka odhaduje, že celková suma úplatků dosahuje 1 bilionu dolarů ročně.
- *Korupce v policii* je definovaná jako: „*Nezákonná činnost policistů s cílem zisku ve formě přijímání odměn, úsluh či plateb za služby, které má policie podle přísahy poskytovat v rámci své funkce udržovatele pořádku.*“ Příčiny policejní korupce lze dělit na personální, institucionální a sociální.
- Velmi nebezpečným a zároveň jevem novým je *korupce v médiích*. Jde o využívání vydaných článků k osobnímu prospěchu. Toto jednání často vede i k vydírání.
- Korupce se nevyhýbá ani takovému odvětví, jako je *sport*. V poslední době se z vrcholového sportu stal spíše obchod, než zábava. Korupci ve sportu podporují i různé sázkové kanceláře, sponzoři, média, TV kanály musející platit za přenosová práva apod.

- *Nepotismus* (příbuzenská korupce) je pojem, který označuje prosazování příbuzných a oblíbenců do vlivných pozic s vědomím protislužeb. Samo obsazování pozic rodinnými příslušníky však trestné není. Nepotismus umožňuje vytvářet velké a malé zájmové skupiny.
- S nepotismem blízce souvisí i *klientelismus*, který je označován jako zvýhodňování na základě přátelských vztahů. Vše je vytvářeno na základě společenských vztahů. Většinou má každý subjekt vůči druhému subjektu povinnost.
- Za formy klientelismu můžeme považovat také *favoritismus* a *prominentismus*. První z nich může být chápan jako nadřizování, či dávání přednosti. Zaměstnanci se většinou snaží udržet přízeň u podnikatelů a nadřízených. Prominentismus se vyskytuje zejména ve Francii – jedna osoba zde působí ve více funkcích.

Volejníková [8] dále uvádí dělení na základě využití soukromých prostředků k ovlivnění veřejných rozhodnutí, respektive dělení dle ovládnutí státu:

- *Ovládnutí státu* – subjekt má schopnost ovlivnit tvorbu zákonů, pravidel, regulací a nařízení.
- *Vlivová korupce* – subjekt má schopnost ovlivňovat tvorbu zákonů, pravidel, regulací a nařízení bez úplatku.
- *Administrativní korupce* – subjekt platí veřejným činitelům s účelem změnit realizaci stanovených pravidel a politik.

Některé další formy korupce jsou znázorněny v následující tabulce (viz Tabulka 1):

Tabulka 1: Klasifikace dalších forem korupčního jednání

ZVOLENÉ KRITÉRIUM KLASIFIKACE FOREM KORUPCE	FORMA KORUPCE
Charakter subjektů korupčního vztahu	Korupce základní (individuální) Korupce organizovaná
Četnost korupčního vztahu	Korupce ojedinělá Korupce recidivující
Původ aktérů korupce	Korupce domácí Korupce importovaná
Teritorium rozsahu korupce	Korupce regionální Korupce národní (celostátní) Korupce mezinárodní

Zdroj: upraveno podle [8]

1.4 Stádia korupce

Korupční jednání by se dalo rozdělit na několik stádií, která charakterizují nejen velikost dané korupce, ale především jakou měrou zasahuje korupce do společnosti. Odborná literatura se víceméně na tomto dělení shoduje.

1.4.1 Stádium náhodné korupce

Při stádiu náhodné korupce nedochází k vzniku a šíření korupčních norem. Riziko odhalení korupce je velké. Toto stádium je charakteristické především drobným úplatkářstvím. Boj proti náhodné korupci je velmi efektivní - pokud společnost odhalí korupční případ, jsou viníci trestně stíháni a většinou i mediálně pranýřováni [1].

1.4.2 Stádium systematické korupce

Systematická korupce se často opakuje především díky své dobré organizovanosti. Typickým prvkem jsou velké zisky pro obě hlavní strany. Využívá se velký počet úředníků k zneužití nastavených norem a pravidel. Určitou podobnost můžeme najít u Chmelíka [3] a Vymětala [1], kteří popisují fáze takto:

- *Stádium spontánně regulované korupce* nastává, když selže kontrolní mechanismus. Vznikají korupční normy chování a korupce se mění na spontánně regulovaný proces – tvoří se korupční prostředí vedoucí k zvýšenému výskytu korupčního jednání.
- *Ve stádiu organizované korupce* se zvyšuje efektivita a organizovanost korupčních jednání. Korupce v tomto stádiu je nebezpečná, protože se jedná o promyšlený organizovaný zločin nemající daleko k vydírání.

1.4.3 Stádium systémové korupce

Systémová korupce je „*všudypřítomná a institucionalizovaná a srostlá s ekonomickými a politickými institucemi.*“ Jedná se o vrcholné stádium vyskytující se tam, kde je „normální“ překračovat zákony. Stát se stává státem korupčním.

Veřejná správa a politika fungující v takovém státě je neschopna bez korupce fungovat. V tomto prostředí dokonce vznikají podniky a organizace, jejichž cílem je korumpovat ještě více. Boj proti korupci v takovém státě nenajdete. [1]

1.5 Důsledky korupce

Korupce má negativní dopad na hospodářský i sociální vývoj společnosti. Vidina korupce také snižuje zájem o investice – investoři odcházejí, protože míra korupce jim znemožňuje, zesložituje a prodražuje podnikání. Korupce narušuje právní stát, poškozují pověst a důvěru .

Podle Paola Maura [34] je největším problémem, že korumpující berou korupci jako druh daně, protože ví, že bez úplatku by nedosáhly, ve většině případů, ničeho. Korupce může narušit složení vládních výdajů i příjmů. To souvisí s rozkrádáním veřejných peněz, které potom chybí na důležitějších, potřebnějších projektech.

Podrobně tuto problematiku řeší Volejníková [8] ve svém díle „*Korupce v ekonomické teorii a praxi*“. Dělení důsledků korupčního jednání jsou popsány v následujících podkapitolách.

1.5.1 Mikroekonomické důsledky

Jak uvádí Volejníková [8], „*negativní dopady korupce v mikroekonomické oblasti fungování trhů se projevují především v tvorbě substitučních kanálů distribuce a alokace vzácných zdrojů a výrobků a v existenci dvojích výdajů a tedy i dvojích cen*“.

Mezi další důsledky korupčního chování patří mimo jiné možnost monopolu na trhu, s čímž souvisí i *omezení konkurence a likvidace firem*. Dále je to *růst nákladů a cen, snižování kvality produkce, omezení poptávaného množství statků a služeb, pokles ochoty platit daně či růst transakčních a společenských nákladů* [8].

Nepřehlédnutým důsledkem je také vliv na morálku a etiku celé společnosti. „*Korupce také ohrožuje životaschopnost demokratických institucí a tržní ekonomik*“ [8].

1.5.2 Makroekonomické důsledky

„*Korupce dlouhodobě nepřináší zemi ekonomickou stabilitu, neboť deformuje priority vládní politiky včetně cílů měnové a fiskální politiky*.“ Díky korupci není mnohdy stát schopný dostát svým ekonomickým závazkům, jelikož stát špatně hospodaří s veřejnými prostředky. A je to také vidina korupce, která odrazuje podnikatele od investice v zemi s nefungujícím prokorupčním systémem [8].

Korupce je také spojována s negativním dopadem na hrubý domácí produkt. Vymětal [53] ve svém díle srovnává studii Maura a Weidmanna. První z nich prokázal vliv korupce na investiční aktivitu firem na vzorku 67 zemí. „*Data ukázala, že zvýšení korupce o jeden*

bod na škále 0-10 povede k poklesu investic přibližně o 1 -2,8%.“ Oproti tomu Weideman poukazuje na fakt, že vztah mezi korupcí a podílem se zvětšuje v zemích s nízkou korupcí, ale v případech států se silnou korupcí tato závislost ztrácí na síle. Lze tedy říci, že *„země s odhadnutelnou mírou korupce budou mít vyšší podíl investic“*. Z dalších studií plyne, že *„pokud se korupce na škále 0-10 zvýší o bod, poklesne produktivita kapitálu a HDP o 4%, příliv čistých kapitálových přílivů klesá o 0,5% HDP. Zlepšení o 6 bodů naopak vede ke zvýšení HDP o 20% a čistých kapitálových přílivů o 3% HDP.“*

2 BOJ S KORUPCÍ

Cílem druhé kapitoly je popsat boj s korupcí. Podrobněji jsou zde popsány metody měření korupce, rozebraná aktuální protikorupční politika a základní seznámení s institucemi, které bojují proti korupci.

2.1 Metody měření korupce

Korupce je těžko měřitelná hned z několika příčin. Hlavním důvodem je utajování korupční činnosti – proto nejsou všechny informace o veškerém korupčním jednání k dispozici a o celkových nákladech a celkovém počtu korupčních případů a jejich nákladů, se tak lze jen dohadovat. Dalším důvodem je rozdílná definice a rozdílné vnímání korupce – v každém státě, či regionu je korupce vnímaná odlišně.

Cílem každé protikorupční politiky by, mimo jiné, mělo být nalezení efektivního a kvalitního způsobu, jak měřit korupci ve společnosti, protože právě tyto výsledky mohou pomoci při navrhování různých reforem a zákonů, které mohou korupci potlačit. Zároveň tyto výsledky mohou mít vliv na rozhodování zahraničních firem o možnosti investic.

V posledních letech se korupce měří na regionální, národní i globální úrovni pomocí různých průzkumů, které slouží jako jedna z metod sbírání potřebných dat.

2.1.1 Kvalitativní a kvantitativní metody měření korupce

Transparency International dělí metody měření korupce na kvalitativní a kvantitativní. Jsou to metody, které využívají standardních sociologických a ekonomických postupů.

Za kvalitativní metody jsou považovány různé sociologické průzkumy, kde výsledkem nejsou jednoznačné číselné hodnoty, ale pouze subjektivní tvrzení dotázaných. Kvantitativní metody jsou náročnější na provedení, ale zároveň jednoznačnější na interpretaci. Opíráme se zde o čísla, která získáváme například převedením výsledků kvalitativní metody do podoby indexů, nebo navrheme takové dotazníky, které přímo pracují s čísly. [37]

2.2 Indexy měření korupce

Transparency International (TI) [37] uvádí dělení indexů hned z několika hledisek:

- Jedinečné *unikátní* indexy jsou odvozeny z dat získaných zvláštním unikátním průzkumem. Oproti tomu existují indexy *kompozitní*, které jsou tvořeny sloučením několika existujících indikátorů.
- Další dvojicí indexů je *objektivní* a *subjektivní* index. Objektivní indexy jsou počítány z objektivně měřitelných dat, jako je počet odhalených případů korupce apod. Také můžeme používat indexy subjektivní, které jsou založeny na názorech respondentů.
- Posledním dělením je index *expertní* a index *místních respondentů*. Vše závisí na tom, zda jsou respondenti experti, kteří hodnotí jednotlivé země zvenčí, nebo místní respondenti, nejčastěji manažeři působící v dané zemi.

Mezi nejznámější a nejpoužívanější indexy patří Index plátců úplatků, Index vnímání korupce a Globální barometr korupce.

2.2.1 Index plátců úplatků BPI

Index plátců úplatků (Bribe Payers Index, BPI) hodnotí 30 největších exportních zemí podle toho, do jaké míry jsou mezinárodní společnosti se sídlem v těchto zemích náchylné k nabízení úplatků v zahraničí. Tento průzkum je anonymní a vychází z 2 základních otázek, respektive úkolů[46]:

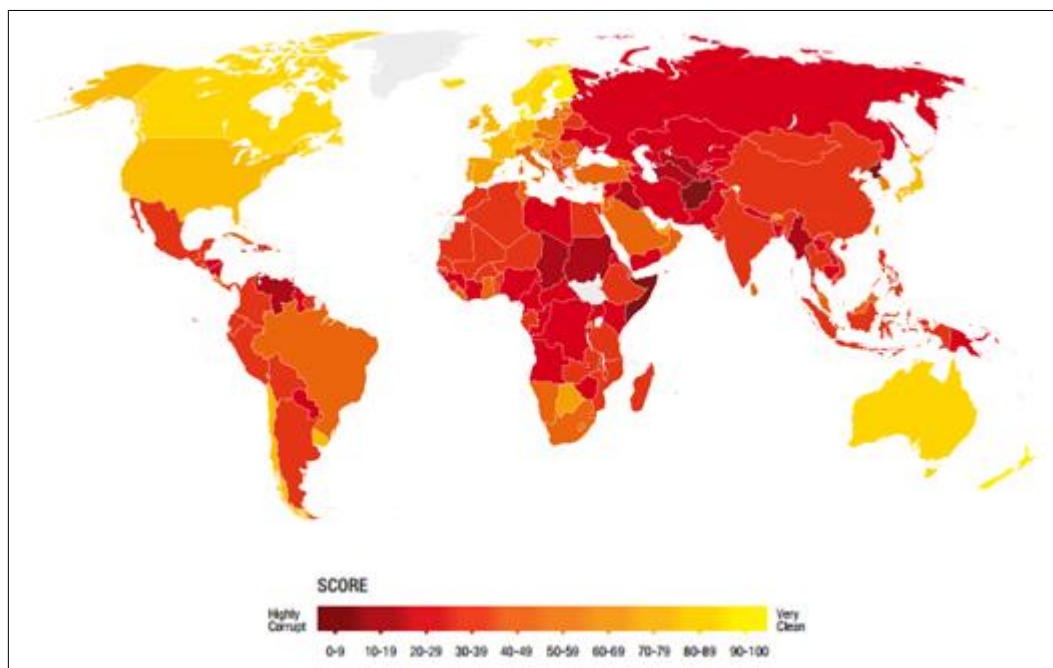
- „Vyberte z předloženého seznamu zemí ty národnosti, jejichž mezinárodní společnosti zajišťují největší objem obchodních transakcí ve vaší zemi“
- „Do jaké míry, na základě vašich zkušeností, provádějí podniky ze zemí, které jste vybral/a, nezdokumentované platby nebo nabízejí úplatky?“

Výsledná hodnota indexu BPI se nachází v intervalu <0;10>. Čím vyššího hodnocení země dosahuje, tím menší je pravděpodobnost, že tamní firmy využívají úplatků. Zatím poslední index pochází z roku 2011 (viz Příloha A).

2.2.2 Index vnímání korupce CPI

Index vnímání korupce CPI (Corruption Perception Index) seřazuje země podle stupně vnímání existence korupce mezi úředníky veřejné správy a politiky. Jde o složený index, vycházející z výsledků průzkumů, které se vztahují ke korupci – názory odborníků a představitelů podnikatelské sféry. CPI index je celosvětově nejpoužívanější ukazatel míry korupce [48].

Tento index nespočívá v hodnocení zkorumpovanosti celého národa, ale jen ve vnímání korupce administrativní a politické. Také je dobré mít na paměti, že země, která získá nejhorší umístění v tomto žebříčku, nemusí být také nejzkorumpovanější zemí světa. O zařazení země do žebříčku CPI, rozhoduje dostupnost údajů. CPI index je sestavován každý rok – poslední výsledky pochází z roku 2012. Následující mapa (viz Obrázek 1) značí intenzitu korupčního stavu ve světě – přesné hodnoty vybraných států jsou obsaženy v příloze (viz Příloha B).

Obrázek 1: Celosvětové srovnání na základě indexu CPI z roku 2012

Zdroj: [45]

2.2.3 Globální barometr korupce GBK

Globální barometr korupce GBK (Global Corruption Barometr) je jediným celosvětovým průzkumem veřejného mínění. Index vychází z názorů a vlastních zkušeností dotázaných respondentů.

Index je považován za obrázek společnosti, jak korupce ovlivňuje život jednotlivců na národní úrovni a jak lidé vnímají snahy vlád v boji proti korupci. Jsou pokládány všeobecné otázky týkající se vnímání korupce a zkušeností respondentů s úplatky. Dále jaké sektory považují respondenti za nejzkorumpovanější a které naopak. Otázky se každý rok mění, některé se však do průzkumu vracejí [47].

Zatím poslední GBK index byl zveřejněn roku 2010. V následující tabulce je souhrn všech výsledků, které ukazují nejvíce zkorumpovanou oblast v každé vybrané zemi podle odpovědí respondentů.

Tabulka 2: Nejzkorumpovanější oblasti ve vybraných státech podle GBK z roku 2010

OBLAST	ZEMĚ
Politické strany	Austrálie, Bosna a Hercegovina, Česká republika, Dánsko, Finsko, Francie, Irsko, Island, Itálie, Japonsko, Kanada, Kosovo, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Mexiko, Německo, Polsko, Portugalsko, Rumunsko, Slovinsko, Spojené státy, Srbsko, Španělsko, Velká Británie
Policie	Mexiko
Justice	Bulharsko, Chorvatsko, Ukrajina
Parlament a zákonodárny sbor	Litva, Rumunsko
Podnikatelský a soukromý sektor	Čína, Dánsko, Lucembursko, Nizozemsko, Norsko, Rakousko, Švýcarsko, Turecko
Veřejní představitelé a státní úředníci	Bělorusko, Rusko, Turecko
Školství	Turecko
Média	Singapur
Církevní a náboženské instituce	Norsko

Zdroj: upraveno podle [41]

2.3 Protikorupční politika

V zájmu každého státu a každého společenství, jako je například Evropská unie, je sestavit takovou protikorupční politiku, která by byla efektivní a díky níž by se dala korupce v zemi omezovat. Pro úspěšnou protikorupční politiku je základním předpokladem dodržování demokratických hodnot, jako jsou svobodné volby a jasné dělení odpovědnosti mezi moc výkonnou, zákonodárnou a soudní. Dále je důležitá spolupráce mezi státem a sdruženími občanů i zájmovými sdruženími právnických osob [37].

2.3.1 Pilíře protikorupční politiky

Protikorupční politika nestojí pouze na dodržování demokratických hodnot. V poslední době se začíná hovořit především o tzv. „protikorupční strategii“. Jedná se o „souhrn

konkrétních nástrojů, které umožňují dostat se z jednoho bodu korupční rovnováhy do jiného rovnovážného bodu s nižším rozsahem korupce“ [37].

Jak uvádí TI, základní pilíře protikorupční strategie jsou [37]:

- *Identifikace projevů a analýza příčin korupčního jednání*
- *Identifikace účinných preventivních i represivních protikorupčních nástrojů a jejich nasazení do korupcí zasaženého prostředí*
- *Vyhodnocování účinnosti protikorupční strategie a zajištění její udržitelnosti*

2.3.2 Protikorupční politika EU

V každém členském státě EU se můžeme setkat s korupcí – povaha a rozsah této korupce škodí kromě dané země i EU jako celku. Náklady, které korupce způsobuje hospodářství EU, se odhadují na 120 miliard EUR ročně, což je 1 % HDP EU [25].

Historie protikorupční politiky EU sahá do 90. let 20. století, přesněji do roku 1991, kdy Rada Evropského společenství vyhlásila, že: *„spolupráce mezi členskými státy za účelem prevence a potlačování podvodných aktivit, poškozujících finanční zájmy Společenství, musí být posílena přijetím legislativních pravidel a jiných předpisů, obsahujících sankce za takové aktivity“ [2].*

Zásadní zlom přišel 7. února 1992, kdy byla podepsaná Maastrichtská smlouva. Dosažením hlavního cíle Evropského společenství, tedy realizace společného trhu, toto společenství „zaniklo“. Vznikla EU spočívající na 3 pilířích: Evropské společenství, Společná zahraniční a bezpečnostní politika a Policejní a soudní spolupráce v trestních věcech.

Právě třetí pilíř Maastrichtské smlouvy, *„Policejní a soudní spolupráce v trestních věcech“*, se zabývá prevencí a bojem proti trestné činnosti, jako jsou terorismus, obchodování s lidmi, trestné činy proti dětem, drogy, střelné zbraně a především korupce. Tento pilíř byl navržen tak, aby se zlepšila spolupráce všech složek zapojených do boje proti zločinu. [20]

1. prosince 2009 vstoupila v platnost Lisabonská smlouva, která zrušila, mimo jiné, pilířovou strukturu EU. V této struktuře se pravomoci často překrývaly a byly nejednoznačné. Lisabonská smlouva poprvé definuje přesné definice a pravomoci EU a členských států, čímž se vztahy staly transparentní.

Ve všech zemích EU existují protikorupční zákony, které však nejsou vždy důsledně dodržovány. Evropská komise proto od vlád členských zemí obdržela politický mandát k tomu, aby připravila společnou protikorupční strategii. V červnu 2011 byl navržen soubor opatření, které mají řešit příčiny a důsledky korupce v Evropské unii. A to jak po ekonomické stránce, tak i po sociální a politické [23].

Sdělení Komise uvádí, že členské státy EU by měly rozvíjet a zlepšovat vyšetřovací nástroje a vytvořit více specializovaných míst k boji proti korupci. Měly by se také stanovit společné normy pro orgány veřejné správy napříč celou EU. Boj proti korupci by se měl stát nedílnou součástí celé vnější a obchodní politiky [19].

Komise založila nový mechanismus v boji proti korupci, který bude sledovat a posuzovat úsilí členských států v boji proti korupci. Od roku 2013 bude Komise jednou za 2 roky zveřejňovat protikorupční zprávu EU, bude prosazována větší politická angažovanost a účinnější opatření. Bude také pravidelně prováděno hodnocení kroků, které členské státy podnikají. Dále bude úkolem vysledovat trendy korupce, vytvořit osvědčené postupy a objevit slabá místa boje proti ní a vydávat mezinárodní a vnitrostátní doporučení [21].

EU rovněž navrhuje užší spolupráci s mezinárodními a evropskými mechanismy monitorujícími korupci a účast EU v protikorupčním orgánu Rady Evropy známým pod zkratkou GRECO.

2.4 Evropské instituce a organizace zaměřené na boj proti korupci

V rámci EU existuje několik institucí, které dlouhodobě bojují proti korupci.

2.4.1 Rada Evropy

Rada Evropy (The Council of Europe) sídlí ve francouzském městě Štrasburk. Byla založena 5. května 1949 deseti státy: Belgie, Dánsko, Francie, Irsko, Itálie, Lucembursko, Nizozemsko, Norsko, Švédsko a Velká Británie. Momentálně má rada 47 členů (všechny evropské státy kromě Běloruska, Vatikánu, Kazachstánu a sporných území Kosova, Abcházie, Jižní Osetie, Severního Kypru, Náhorního Karabachu a Podněstří) a 6 zemí má status pozorovatele.

Cílem Rady Evropy je rozvíjet v celé Evropě společné a demokratické zásady založené na Evropské úmluvě o ochraně lidských práv a jiných textů o ochraně jednotlivců. Vytvořit společnou a demokratickou unii a zajišťovat lidská práva, demokracii a právní stát. Rada

Evropy se proto, stejně jako například organizace OSN, podílí na různých úmluvách a doporučeních týkající se korupčního jednání. [12]

2.4.2 Skupina států proti korupci (GRECO)

V roce 1999 byla založena Radou Evropy „Skupina států proti korupci – Group of States against Corruption“ GRECO, s cílem monitorovat státy dodržující protikorupční normy prostřednictvím vzájemného hodnocení a tlaku. GRECO se snaží identifikovat nedostatky protikorupčních politik jednotlivých států a snaží se nabízet řešení – legislativní, institucionální a praktické reformy.

Členství v organizaci GRECO není podmíněné členstvím v EU. Momentálně do skupiny patří 48 evropských zemí a Spojené státy americké. Každý členský stát jmenuje na zasedání dva představitele s hlasovacím právem. [11]

2.4.3 Úřad pro koordinaci boje proti podvodům (UCLAF)

Roku 1988 došlo k založení UCLAFu v rámci Generálního sekretariátu Evropské komise. Úkolem tohoto institutu bylo zastupovat zájmy Evropského společenství, v souvislosti s potlačováním korupce. Úřad mohl jen kontrolovat, koordinovat, šetřit, připravovat, ale neměl trestněprávní kompetence [2].

Roku 1993 se pravomoci UCLAFU rozšířily na základě doporučení vydaných Parlamentem EU. Pravomoc zahajovat vyšetřování na vlastní žádost a na základě informací získaných z různých zdrojů, získal UCLAF v roce 1995. Veškerá oddělení Komise byla povinna UCLAF informovat v případě jakéhokoliv podezření na podvodnou aktivitu v rámci jejich pravomocí [26].

2.4.4 Evropský úřad pro potírání podvodných jednání (OLAF)

V roce 1999 vyplul na povrch velký korupční skandál francouzské komisařky pro vědu a výzkum Edith Cressonové, která neuhlídala úniky peněz z programu pro vzdělávání mládeže a která bezdůvodně platila svého přítele jako osobního poradce. Na základě tohoto obvinění byla podána 15. 3. 1999 kolektivní rezignace celé Evropské komise, která byla vedena Jacquesem Santerem, bývalým lucemburským mistrem financí [14].

V návaznosti na korupční skandál byly podány návrhy na založení nového orgánu – Evropského úřadu pro potírání podvodných jednání (OLAF), který by měl větší pravomoce. Úřad zahájil svou činnost 1. 6. 1999 a tím došlo k nahrazení původního UCLAFU.

Mezi hlavní činnosti nezávislého OLAFU patří pravomoc provádět interní a externí vyšetřování korupčního klimatu. Dle oficiálních webových stránek [27] tato činnost spočívá v tom, že každé podezření na korupční jednání nejdříve prověří a pokud tento akt spadá do pravomocí OLAFU, je rozřazen do jedné ze 4 kategorií: Vnitřní vyšetřování, Vnější vyšetřování, Koordinační činnost, nebo Pomoc v trestných věcech.

Vnitřním vyšetřováním se rozumí správní vyšetřování v orgánech a institucích EU. Cílem je odhalit podvod, korupci či jinou nezákonnou činnost. Vnější vyšetřování se provádí mimo instituce EU. Cílem je odhalování podvodů, kterých se dopustila fyzická či právnická osoba. Aby případ spadl do této kategorie, musí se na něm z větší části podílet OLAF. Na základě koordinační činnosti se OLAF podílí na vyšetřování, které provádějí jiné instituce či vnitrostátní úřady. Do poslední kategorie, pomoc v trestních věcech, je případ zařazen, pokud OLAF pomáhá při vyšetřování [27].

2.4.5 Služba pro koordinaci protikorupčních operačních aktivit (AFCOS)

V České republice je kontaktním místem opět Nejvyšší státní zastupitelství v Brně. Mezi základní úkoly této Služby patří koordinovat postupy a spolupráci v oblasti legislativní, trestní i administrativní při nakládání s prostředky EU. Dále zajišťuje spolupráci s organizací OLAF, výměnu informací detekující podvody a zabezpečuje vlastní školicí aktivity.

V České republice Služba úzce spolupracuje s OLAFEM. Na základě společného jednání z ledna 2003 bylo vydáno Usnesení Vlády ČR, které ukládá členům vlády a vedoucím ostatních ústředních orgánů státní správy aby při nesrovnalostech, týkajících se finančních prostředků EU, u nichž vzniklá nebo předpokládaná škoda činí nejméně 5 tisíc Eur, informovalo o těchto případech Nejvyšší státní zastupitelství. [2]

2.4.6 Evropský policejní úřad (EUROPOL)

EUROPOL byl zřízen v souladu s Maastrichtskou smlouvou dne 7. 2. 1992 s cílem zajistit celoevropské zpravodajství v oblasti trestné činnosti. Nejprve vznikla protidrogová jednotka a postupně další skupiny pokrývající důležité oblasti organizovaného zločinu.

Úřad sídlí v Haagu a k jeho zaměstnancům patří zástupci vnitrostátních orgánů pro prosazování práva. Ve Správní radě má každý členský stát EU jednoho zástupce.

EUROPOL je odpovědný Radě pro spravedlnost a vnitřní věci, to znamená ministrům spravedlnosti a vnitra všech členských států. [2]

2.4.7 Evropská jednotka pro soudní spolupráci (EUROJUST)

EUROJUST byl zřízen rozhodnutím Rady EU ze dne 28. 2. 2002. Sídlí v Haagu v blízkosti ústředí EUROPOLU. Tyto dvě instituce podepsali roku 2004 dohodu o úzké spolupráci.

EUROJUST byl založen k posílení snahy potírat závažnou trestnou činnost. Měl by působit jako prostředník mezi národními státními zastupitelstvími. Dále by měl být oprávněn vyjadřovat vlastní stanoviska a doporučení na adresu národních úřadů. [2]

2.4.8 Transparency International TI

Transparency International (TI) je mezinárodní neziskovou organizací, jejíž vizí je svět bez korupce. Vznikla v roce 1993 a nyní působí ve více než 100 zemích po celém světě. Boj proti korupci bude podle TI úspěšný v případě, že se vytvoří mezinárodní protikorupční úmluvy a budou stíháni zkorumpovaní činitelé a bude jim zabaven neoprávněně nabytý majetek[44].

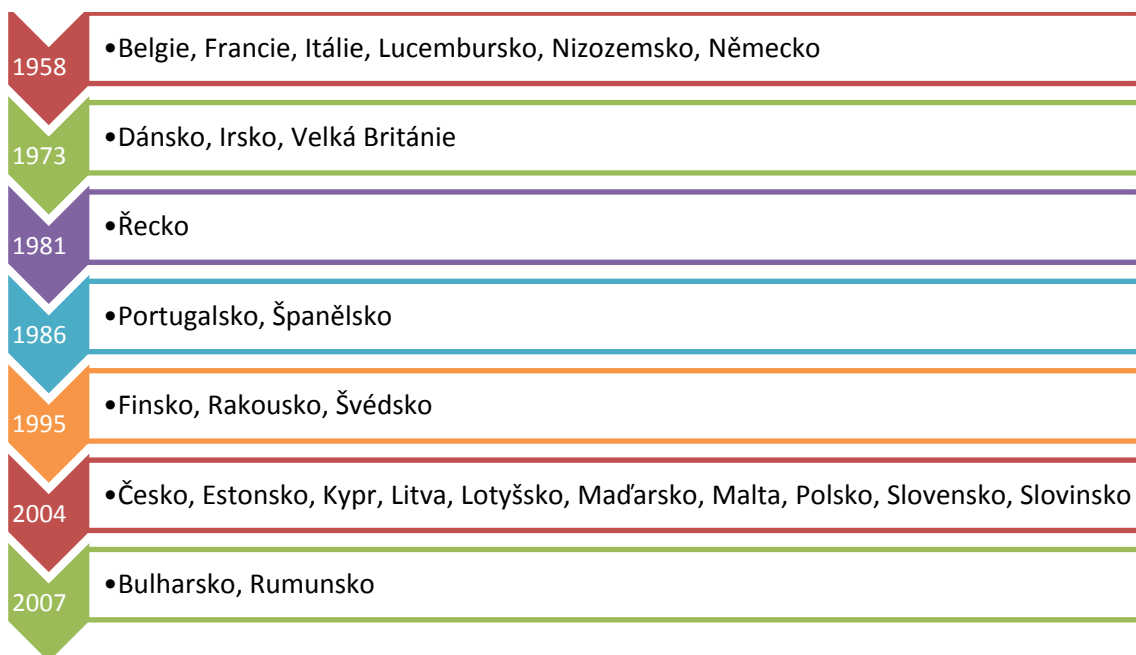
Transparency International publikuje každým rokem výsledky Indexu vnímání korupce. Tato organizace také pořádá různé přednášky a semináře o korupci, pořádá právní poradenství a především se snaží veřejnost informovat o projektech vedoucí k protikorupčnímu prostředí [43].

3 KORUPCE A EKONOMICKÁ VÝKONNOST V ZEMÍCH EU

V této kapitole bude popsán korupční a ekonomický stav v jednotlivých členských státech a budou vysvětleny příčiny korupčního klimatu. Využity budou hodnoty indexu CPI a HDP na obyvatele v standardech kupní síly PPS, který nám umožní mezinárodní komparaci. Při popisu prostředí se autor bude opírat o další ukazatele, jako je míra dlouhodobé nezaměstnanosti, zadluženost státu, inflace a stav obchodní bilance. Do EU vstoupilo během posledních 55 let 27 států. Vzhledem k velkému množství, bude následující text rozdělen do podkapitol podle vstupu zemí do EU.

3.1 Základní údaje o Evropské unii

Evropská unie je jedinečným hospodářským a politickým společenstvím 27 demokratických evropských států (postupné rozšiřování Evropské unie je znázorněné na Obrázku 2), jehož cílem je vytvoření společné hospodářské a měnové unie. EU je řízena Evropskou komisí, Radou EU a Evropským parlamentem.

Obrázek 2: Rozšiřování EU

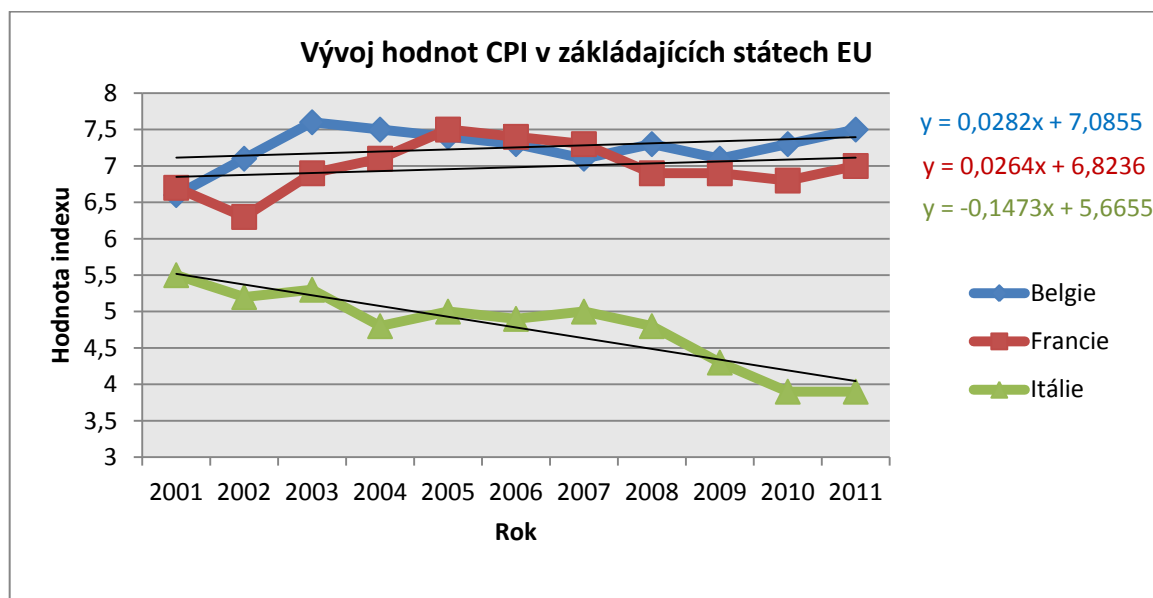
Zdroj: Vlastní zpracování

Historie EU se začala psát v 50. letech 20. století – v roce 1951 bylo založeno Evropské společenství uhlí a oceli a o 6 let později, byly stejnými zeměmi (Belgie, Francie, Itálie, Lucembursko, Německo a Nizozemsko) podepsány Římské smlouvy, na jejichž základě vzniklo Evropské hospodářské společenství a Evropské společenství pro atomovou energii. V roce 1967 se všechny tři společenství oficiálně sloučily, a tak se začalo hovořit

o Evropských společenstvích. Pojem Evropská unie se užívá od roku 1993, kdy vstoupila v platnost Maastrichtská smlouva.

3.2 Charakteristika korupčního prostředí v základajících státech EU

Belgie, Francie, Itálie, Lucembursko, Německo a Nizozemsko jsou země, které v roce 1957 podepsaly smlouvy zakládající dnešní Evropskou unii.

Obrázek 3: Vývoj hodnot CPI v základajících státech EU

Zdroj: upraveno podle [40]

Mezi země s nižší mírou korupce patří **Belgie**. Jednu z příčin můžeme hledat v politickém systému země, protože prostředí konstituční monarchie je obecně pokládáno za méně rizikovou oblast. V zemi také platí od roku 1999 nová protikorupční legislativa. Byla rozšířena definice korupce a jako trestný čin bylo určeno jak pasivní a aktivní úplatkářství veřejných činitelů (hrozí odnětí svobody na 5 až 10 let), tak i úplatkářství v soukromém sektoru (odnětí svobody 6 měsíců až 2 roky) [28].

Belgie zaznamenala v letech 2003 – 2007 lehký pokles indexu CPI (viz Obrázek 3) – jako důvod se nabízí rozšíření EU o 10 nových členských států, jejichž příchod do Bruselu je spojován právě s větším výskytem korupce v institucích EU. Jak je však vidět na rovnici trendu, obecně lze říci, že se index nemění – v průměru roste o 0,02 bodu ročně. Výsledky indexu CPI také potvrzuje podobný index BPI (viz Příloha C).

Francouzské právo, stejně jako belgické, reagovalo po roce 1999 na Trestněprávní úmluvu o korupci. Definice korupce se proto shoduje s belgickou formulací. Trestná je aktivní i pasivní korupce ve veřejném i soukromém sektoru. Například firmy, které

podnikají na francouzském území, nesou odpovědnost za korupční jednání spáchané svými zaměstnanci. Firmě hrozí za usvědčení odebrání licence podnikání a pokuta (v soukromém sektoru 750 000 Eur, ve veřejném 375 000 Eur) [36].

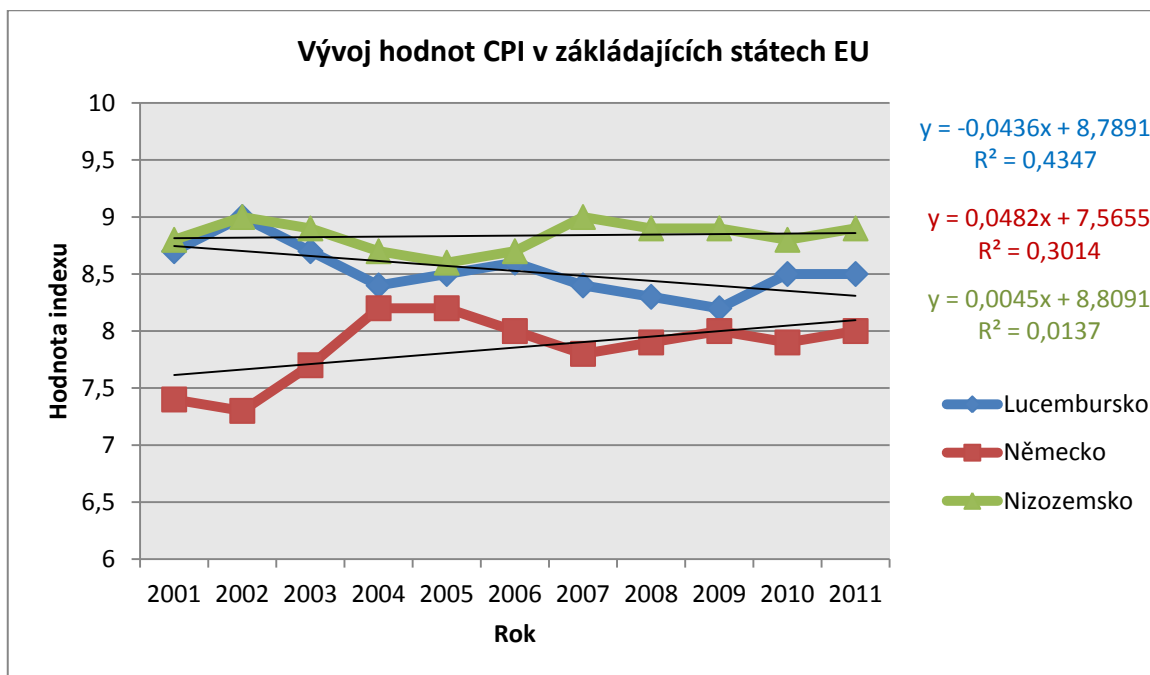
Francouzská republika se v žebříčku indexu CPI drží dlouhodobě na rozhraní druhé a třetí desítky. Jak je vidět na Obrázku 1, v období 2007 – 2010 se míra vnímání korupce nepatrně zvýšila. V roce 2007 skončil prezidentský mandát Jacquesovi Chiracovi, který byl ihned po odchodu z funkce obžalován ze zpronevěry veřejných peněz z doby svého starostování Paříže, z 90. let 20. století. Přesto se však výsledky korupčního měření dají hodnotit jako pozitivní, což potvrzuje i rovnice trendu – přestože se hodnota indexu mění v průměru o 0,02 bodu za rok, je tento trend rostoucí.

V **Itálii** byl v roce 2012 přijat nový protikorupční zákon, který se zaměřuje především na prevenci korupce a na nezákonné jednání ve veřejné správě. Nově je stanoven zákaz výkonu funkce osobám, kteří za korupci byli souzeni. Dále je zajištěna ochrana informátorům a nově došlo i k zvýšení trestní sazby za uplácení. Také je vyžadováno, aby regionální vlády zveřejňovaly své rozpočty a ročně obnovovaly svou protikorupční strategii [32].

Nová protikorupční politika je reakcí na zhoršující se index CPI, který od roku 2007 rapidně klesá (průměrně klesá index o 0,14 bodu ročně). Jako v mnoha ostatních zemích, je na tom nejhůře politický sektor. Globální barometr korupce uvádí, že celých 64 % občanů Itálie pokládá protikorupční politiku státu za neefektivní [42].

Lucembursko přijalo v roce 2007 Úmluvu OSN o korupci. V tomto velkovévodství platí přísnější podmínky pro veřejné zakázky – cílem je zajistit efektivnost a rovnost veřejných výdajů. Součástí prevence korupce je také předcházení střetu zájmů, a proto je v zákoně velmi podrobně rozepsáno, co má v takovém případě přesně dělat soudce, advokát, ale i ředitel společnosti s ručením omezeným [49].

S naměřenými hodnotami indexu CPI (viz Obrázek 4) se Lucembursko řadí k nejlepším v celé EU (ve světovém žebříčku kolem desátého místa) a přestože je trend klesající, u tak vysokých čísel je změna v průměru o 0,04 bodu za rok, zanedbatelná. Jako jednu z příčin můžeme označit důkladné legislativní opatření, ale především fakt, že je tento malý stát monarchií s 500 000 obyvateli.

Obrázek 4: Vývoj hodnot CPI v základajících státech EU

Zdroj: upraveno podle [40]

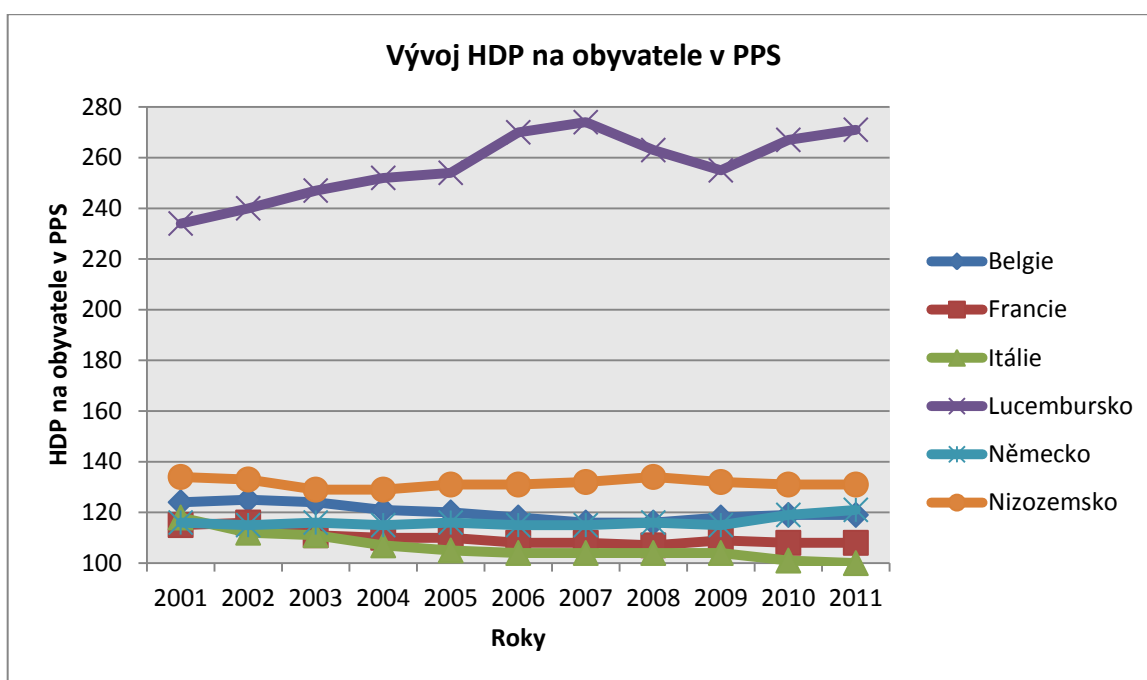
Trestné činy spojené s korupcí jsou obsaženy také v trestním zákoníku **Německa**. Tamní legislativa je však, co se týče trestů, velmi mírná oproti ostatním zemím – horní hranice sazby u trestných činů jako je přijímání úplatku, úplatkářství, poskytnutí výhody apod., je stanovena na pouhých 5 let. Německo je také jednou z mála zemí, která zatím neratifikovala Úmluvu OSN o korupci [58].

Největším problémem v zemi je financování politických stran a korupce u veřejných činitelů. V roce 2012 musel kvůli korupci rezignovat i tehdejší německý prezident. Tato největší evropská země je také pravidelně zařazována do indexu BPI. Hodnoty indexu BPI (viz Příloha C) značí zlepšení korupčního klimatu Německa v mezinárodní oblasti.

Nizozemsko je opět příklad konstituční monarchie s velmi slabým korupčním prostředím. V roce 2001 nabyla účinnosti Anti-úplatkářská úmluva. V zemi jsou zpřísněny podmínky pro zadávání veřejných zakázek a pro dotace. Větší míra volnosti je dána soukromému sektoru – neexistují zákony vyžadující zveřejňování finančních výkazů, ale je žádané, aby každá organizace měla své vlastní předpisy, kterými dohlíží na bezkorupční jednání [29].

Toto království se v žebříčku CPI pohybuje dlouhodobě kolem desátého místa. Optimistické hodnoty jsou přisuzovány, mimo jiné, dobrému platovému ohodnocení státních úředníků. Podobná čísla můžeme vidět i u indexu BPI (viz Příloha C).

Aktuální ekonomická situace je v těchto zakládajících státech celkem na dobré úrovni. Finanční krize z roku 2007/2008 se však na ekonomice výrazně podepsala. Ačkoliv to z grafu vývoje HDP na obyvatele nevypadá (viz Obrázek 5), v jednotlivých zemích poklesl hrubý domácí produkt po krizi v průměru o 3,8%. Ostatní makroekonomické ukazatele (viz Příloha D) nám také naznačují, že až na Lucembursko, se tyto státy potýkají s velkou zadlužeností. Například dluh Itálie činil v roce 2011 120,7% HDP. Nejlepší hodnoty vykazuje již zmíněně Velkovévodství lucemburské – zadluženost zde činí pouze 18,3% HDP, které zároveň patří k nejvyšším na světě – jedním z důvodů je fakt, že v zemi pracuje hodně cizinců, kteří přispívají k růstu ekonomiky, ale do počtu obyvatel započítání nejsou.

Obrázek 5: Vývoj HDP na obyvatele v PPS

Zdroj: upraveno podle [23]

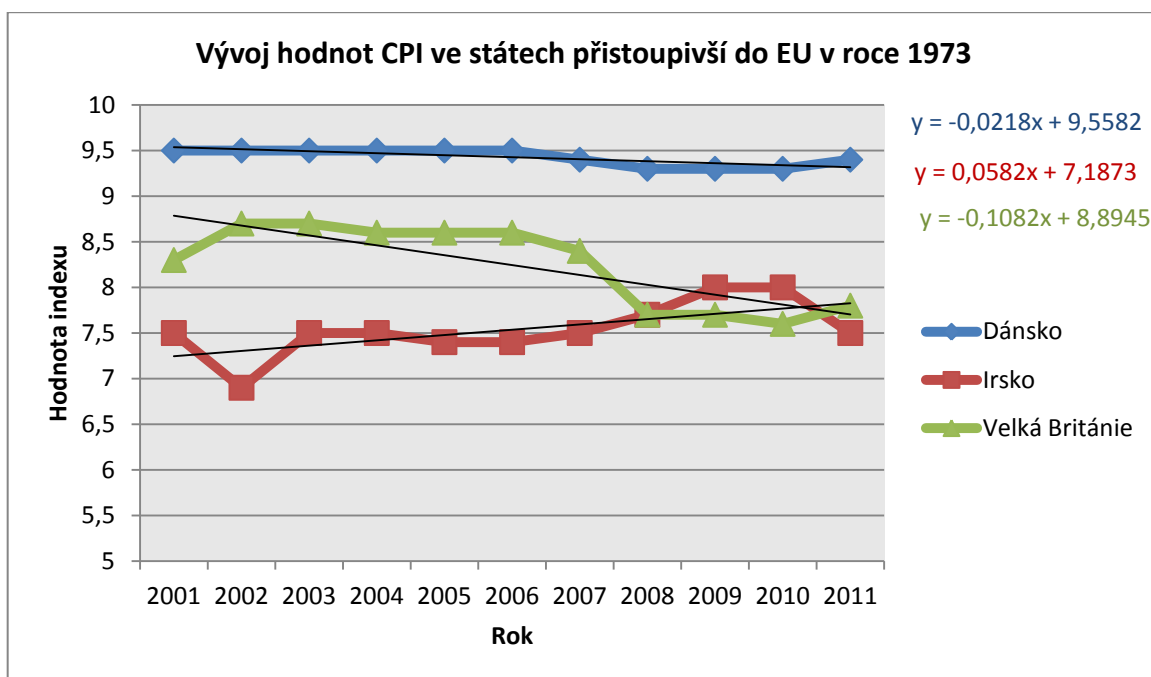
3.3 Charakteristika korupčního prostředí v zemích vstoupivších do EU v 70. letech

V roce 1973 přistoupily do Evropského společenství 3 země. Ostrovní Velká Británie a Irsko, spolu s poloostrovním Dánskem.

Jak je vidět z grafu CPI (viz Obrázek 6), korupce je v **Dánsku** na minimální úrovni. Situace se sice zhoršuje (v průměru o 0,02 za rok), ale u tak vysokých hodnot je to pomíjivá informace. Umístění v žebříčku se pravidelně pohybuje do 4. místa. Nejvýraznější faktor, mající podíl na tak dobrém umístění, je bezhotovostní placení – to je

v zemi tak rozšířené, že se kartou či šekem platí i menší částky, u větších je to povinnost. V zemi také funguje dobrá legislativa, transparentnost zakázek a nutnost přiznání příjmů.

V **Irsku** došlo v roce 2001 ke změně zákona o korupci – byla především posílena prevence. Za korupční jednání byl stanoven možný trest odnětí svobody až 10 let a neomezená výše pokuty. V zákoně z roku 2005 o Výnosech z trestné činnosti bylo povoleno státu zabavit jakýkoli podezřelý úplatek. Zákon také ustanovil pravidla pro propadnutí úplatku státu. Roku 2010 vstoupila v platnost novela zákona – trestný čin korupce se nově vztahuje na všechny osoby spojené s Irskem, tedy soudí se i ty případy, kdy ke korupci došlo na území jiného státu irským občanem, případně irskou firmou [9].

Obrázek 6: Vývoj hodnot CPI ve státech přistoupivších do EU v roce 1973

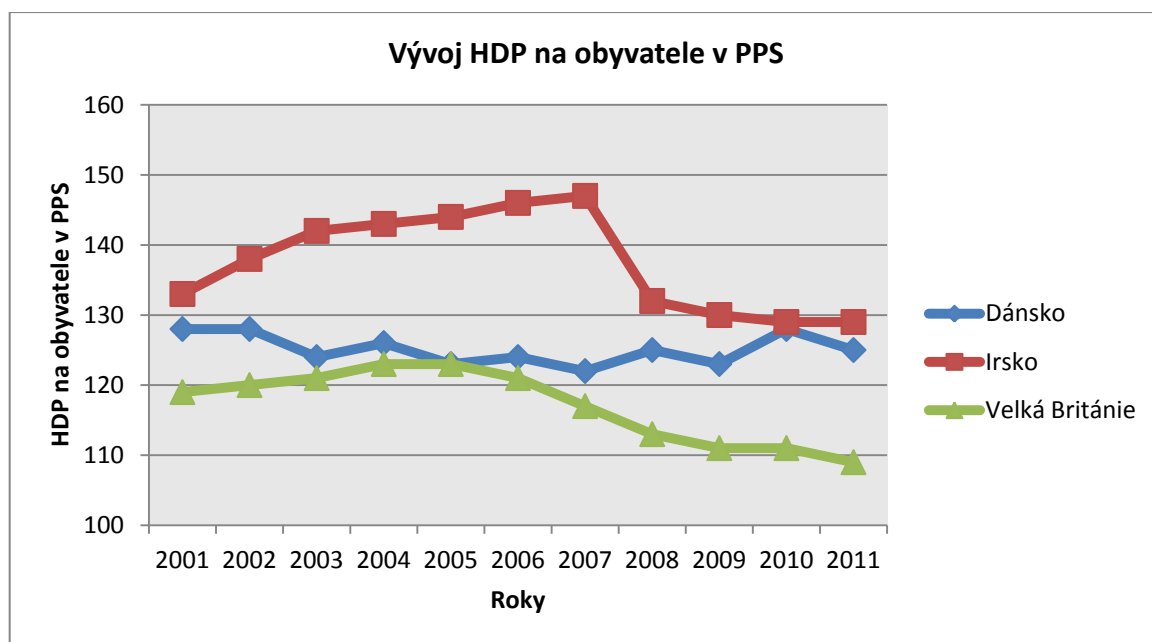
Zdroj: upraveno podle [40]

Na grafu vývoje indexu CPI (viz Obrázek 6) je zřejmé, že od roku 2002 se vnímání korupce snižovalo. Indexy naměřené v letech 2003 až 2010 jsou hodnoty velmi optimistické. Index CPI z roku 2011 však už naznačoval, že korupční prostředí v Irsku sílí, což potvrdil i rok 2012 (nezahrnutý v grafu). Trend je přesto pozitivní, v průměru o 0,05 bodu za rok index roste.

Ve **Velké Británii** platí od roku 2011 nový protikorupční zákon. Tento zákon nemyslí jen na korupci na území Britských ostrovů, ale postihuje i korupci britských firem na území jiných států. Jako trestný čin bylo vymezeno nejen přijetí, požádání nebo souhlas s úplatkem, ale také úplatky zahraničním úředníkům a nezabránění korupčního

jednání ve firmě. V případě odsouzení může dostat viník až 10 let odnětí svobody a neomezeně velkou pokutu [50].

Míra vnímání korupce je v Británii relativně nízká. Za posledních 5 let však hodnoty klesly – roční průměr je -0,05 bodu. Přestože se u nejvyšších představitelů státu s korupcí nesetkáme (respektive předpokládáme, že královská rodina, stejně jako Lordstvo, je nezkorumpovatelná), na nižších místech systému je korupce běžná. Manažeři a finančníci z londýnské City jsou typičtí svými triky v každodenním boji o zákazníka – finanční obnosy, párty v londýnských klubech, ale i týdenní dýchánky na ostrovech ve Středozemním moři. Index CPI však hodnotí jen vnímání korupce ve veřejné správě a zde je potřeba poukázat na provázanost soukromé sféry a nižších funkcí byrokracie. Britský tisk se víceméně shoduje, že nejzkorumpovanější je v zemi policie, díky mnoha odhaleným případům. Podle Globálního barometru jsou však nejzkorumpovanější oblastí politické strany a parlament – policie se umístila na 6. místě [42].

Obrázek 7: Vývoj HDP na obyvatele v PPS

Zdroj: upraveno podle [23]

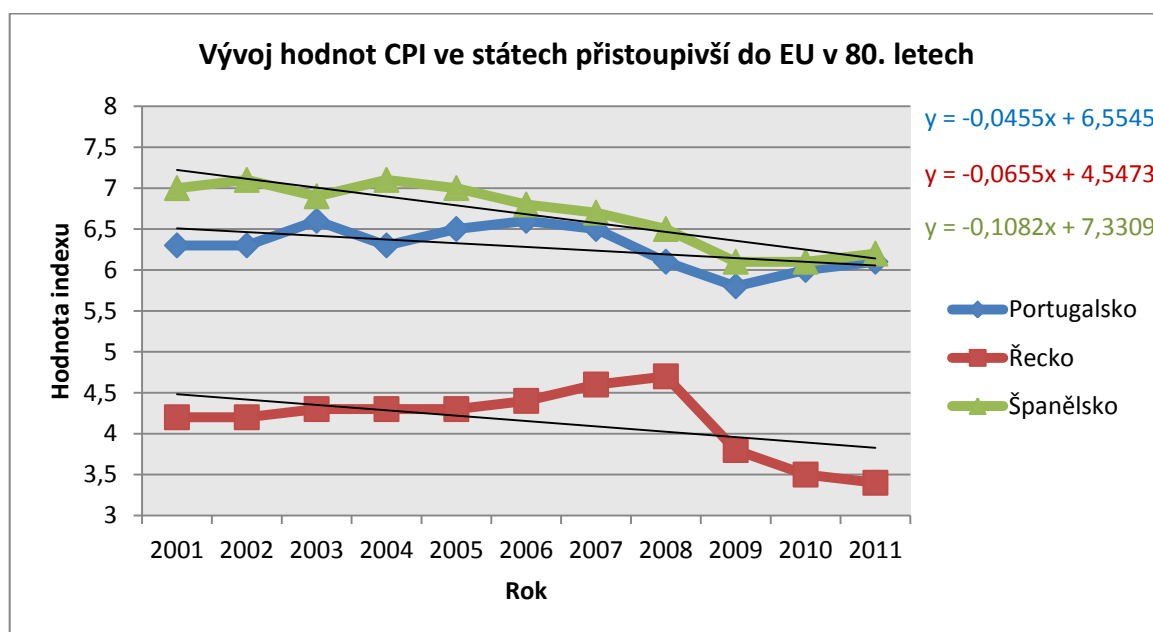
Finanční krize nejvíc postihla Irsko, kde hrubý domácí produkt klesl o 7,6% (viz Obrázek 7). Zadluženost Irska se během posledních 5 let zčtyřnásobila (viz Příloha D). Zadluženost se zvyšuje i u Velké Británie, která má i dlouhodobě problémy se zápornou obchodní bilancí. Dánsko naopak potvrzuje svou sílu – tato ekonomika bývá často dáována za vzor ostatním státům. Například nezaměstnanost v zemi dlouhodobě dosahuje minimálních hodnot a optimistická čísla můžeme vidět i u obchodní bilance. V zemi

se platí vysoké daně, ale na oplátku je obyvatelům poskytována dobrá sociální síť, výborné školství i pružný trh práce.

3.4 Charakteristika korupčního prostředí v zemích vstoupivších do EU v 80. letech

V roce 1981 se k Evropskému společenství připojila Řecká republika a o 5 let později, tedy v roce 1986, i státy z Pyrenejského poloostrova: Španělské království a Portugalská republika.

Portugalsko se v žebříčku CPI umisťuje kolem 30. místa. Jako v mnoha jiných zemích je nejvíc problematická oblast politických stran a parlament – to koresponduje i se zjištěním, že celých 75 % občanů má protikorupční vládní kroky za neefektivní [42]. Největší propad hodnoty indexu (viz Obrázek 8) byl v roce 2009, což může souviset s propuknutím korupční kauzy, v jejímž čele stál samotný portugalský premiér José Sócrates. Trend indexu CPI je klesající, v průměru o 0,04 bodu za rok.

Obrázek 8: Vývoj hodnot CPI ve státech přistoupivších do EU v 80. letech

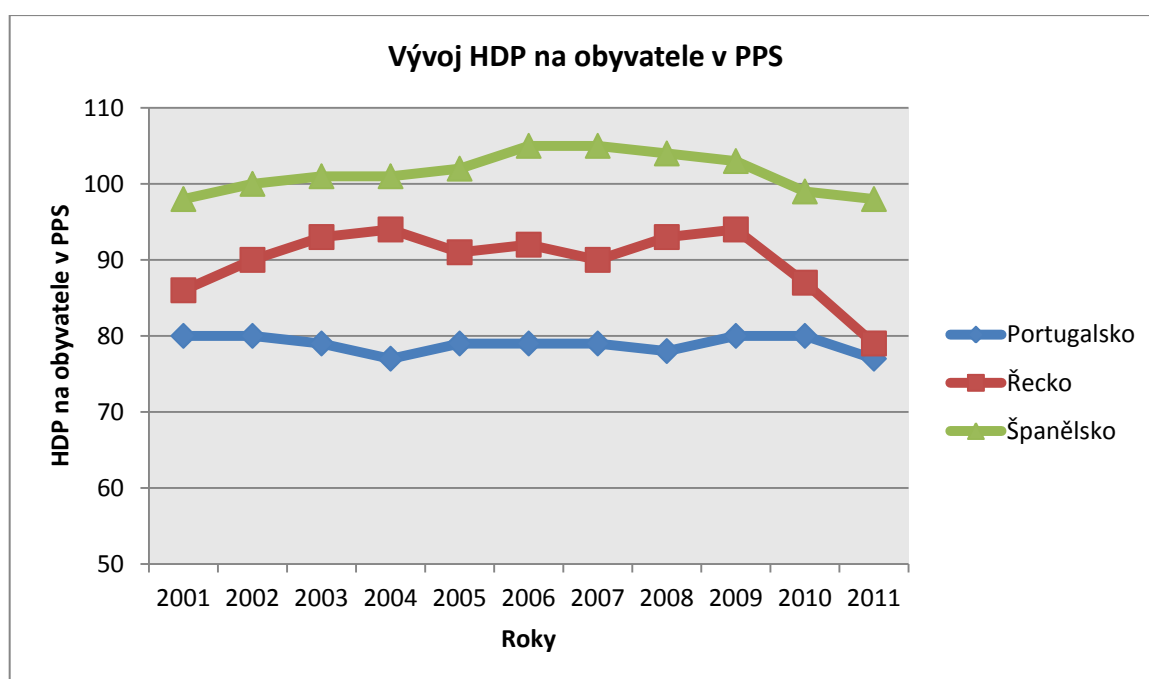
Zdroj: upraveno podle [40]

Dle **řeckého** práva je v zemi trestné aktivní i pasivní úplatkářství. Pachatelem může být fyzická i právnická osoba. Také platí povinnost řádně zapisovat všechny platby a výdaje organizací [30]. Jak lze vidět na vývoji indexu CPI (viz Obrázek 8), v posledních letech zaznamenává hodnota značný propad (v průměru o 0,06 za rok). V roce 2011 se Řecko

stalo dokonce, podle indexu, nejzkorumpovanějším státem EU. Tato pozice však má za následek odliv investorů ze země a zhoršující se ekonomickou situaci.

Španělsko v roce 2010 schválilo změnu trestního zákona. Hlavní změnou bylo zavedení trestní odpovědnosti společnosti a byl zaveden nový trestný čin úplatkářství mezi soukromými osobami a trestní odpovědnost firem za korupci v mezinárodním obchodu [10]. Tato reforma reagovala na neustále se zhoršující se situaci korupčního prostředí (dokonce o průměrných 0,1 bodu ročně). Zatím nejnižších hodnot dosáhla země v letech 2009 a 2010. Index CPI můžeme srovnat i s hodnotami indexu BPI (viz Příloha C), ten značí, že v mezinárodním obchodu se korupci daří omezit.

Finanční krize a na ní navazující dluhová krize eurozóny postihla státy jižní Evropy nejvíce. Jak lze vidět na grafu vývoje HDP (viz Obrázek 9), všechny 3 země se pohybují pod celoevropským průměrem (tradičně je HDP na obyvatele v PPS EU = 100).

Obrázek 9: Vývoj HDP na obyvatele v PPS

Zdroj: upraveno podle [23]

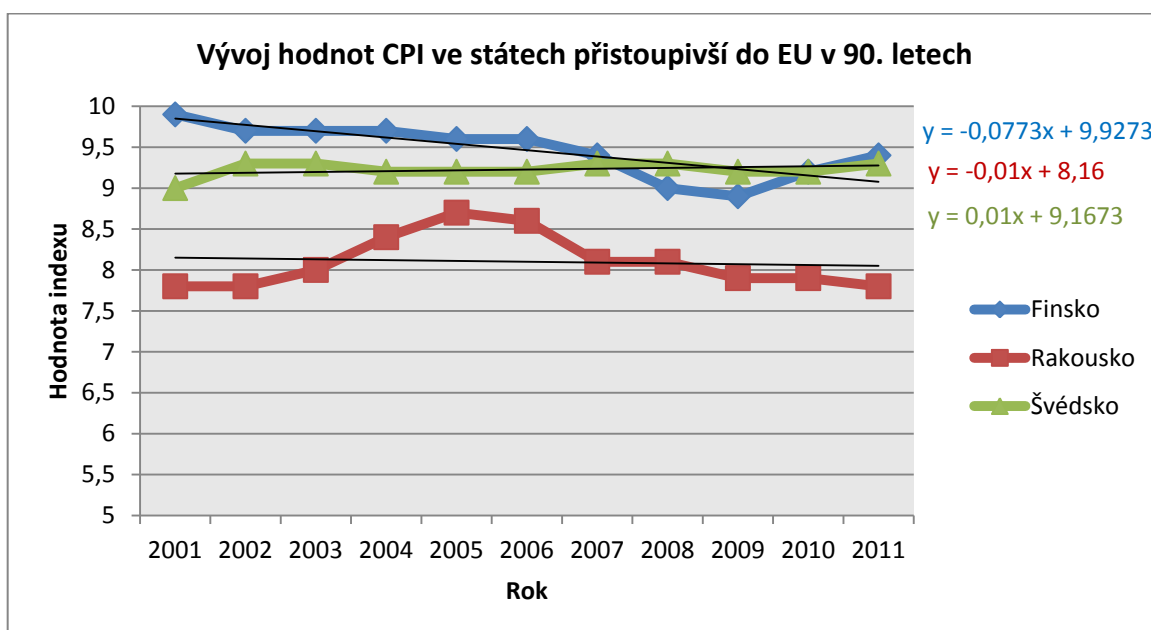
Portugalsko muselo v roce 2011 požádat o finanční podporu EU a MMF. Nejvíce země trápí vysoká nezaměstnanost, pokles průmyslu, nízká konkurenceschopnost a vysoký schodek veřejných financí. Řecko patří mezi nejpostiženější státy. Už z pohledu vývoje HDP je jasné, že se Řecko ocitlo ve velké recesi. Zadlužení země dosáhlo v roce 2011 rekordních 170,6% HDP (viz Příloha D). Velké rozpočtové škrty a úsporná opatření navíc

vyvolávají velké nepokoje. Španělsko je také v recesi a nejhorším ukazatelem je rekordní nezaměstnanost, především mladých lidí.

3.5 Charakteristika korupčního prostředí v zemích vstoupivších do EU v 90. letech

V roce 1995 se Evropská unie (bývalé Evropské společenství) rozrostla o další 3 státy. Ze střední Evropy to byla Republika Rakousko a ze skandinávských států Švédské království a Finská republika.

Finské trestní právo uznává jako trestný čin aktivní a pasivní úplatkářství ve veřejném i soukromém sektoru. Na rozdíl od některých jiných, s korupcí bojujících zemí, Finsko nezakázalo úředníkům přijímat dary – samozřejmě se však musí jednat o pozornost nevyžadující žádné protiplnění. Hlavní zásadou finského protikorupčního boje je to, že korupce není izolována od ostatních trestných činů. Stejně tak jako nejsou vytvořeny speciální orgány pro boj s korupcí, nebo speciální protikorupční strategie [31].

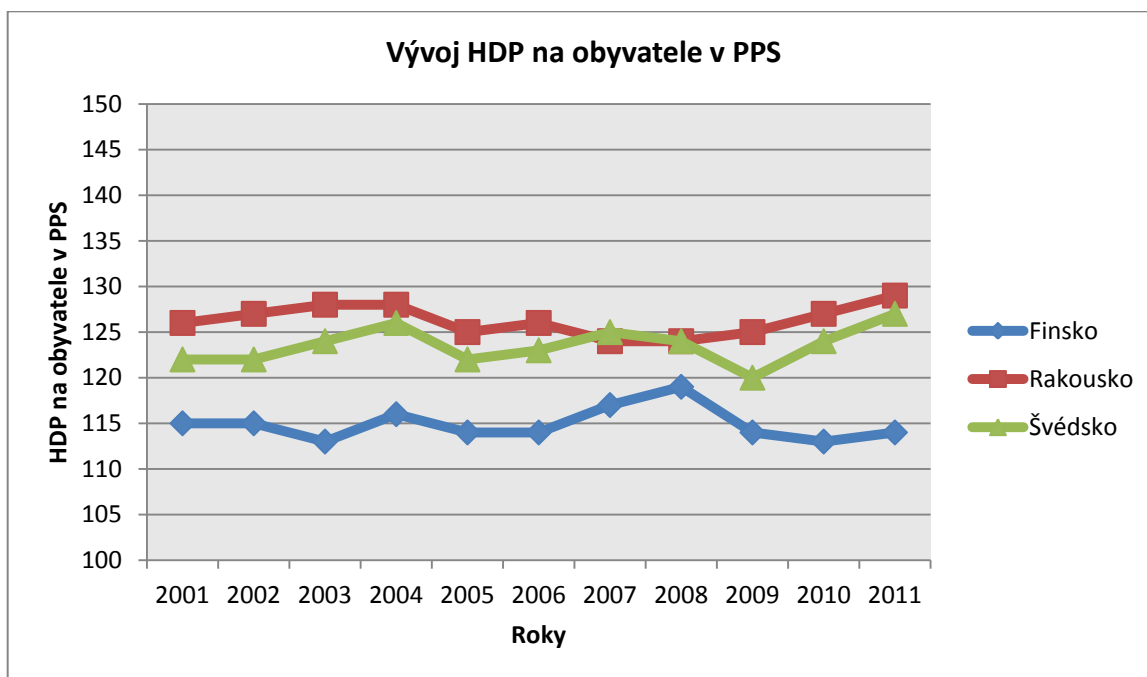
Obrázek 10: Vývoj hodnot CPI ve státech přistoupivších do EU v 90. letech

Zdroj: upraveno podle [40]

Jak je vidět z hodnot CPI (viz Obrázek 10), Finsko se pravidelně umísťuje na nejvyšších příčkách. Země se může pyšnit statusem nejméně zkorumpované země. Jedním z důvodů je uplatňování systému kolektivního rozhodování a transparentnosti všech rozhodnutí – tím se kontroluje výkon veřejné moci. Dalším výrazným faktorem je sociální úroveň obyvatelstva. Finské školství patří k nejlepším na světě, gramotnost dospělých je téměř 100%.

Rakouské vnímání korupce se od roku 2006 výrazně zvyšovalo, (tedy hodnota indexu se snižovala - v období 2001 až 2011 to bylo o 0,01 bodu ročně), a proto přistoupila vláda k novým legislativním krokům. 1. ledna 2013 vstoupil v platnost nový protikorupční zákon. Nově může být trestně stíhán občan Rakouska, nebo rakouská firma, pokud se korupce dopustí na cizím území – vše bez ohledu právních předpisů dané země. V zákoně je i podrobně definováno, jaký dárek či pozornost může veřejný činitel přijmout (například jsou zakázána drahá zlatá pera či vína). Byla také zvýšená sazba odnětí svobody za trestný čin úplatkářství ve veřejném i soukromém sektoru [35].

Švédsko patří z pohledu míry vnímání korupce k nejlepším na světě. Potvrzuje to názor, že všeobecně je míra korupce nižší v zemích s konstituční monarchií. Ve švédské legislativě je pojem úplatkářství zaveden od roku 1962, kdy bylo rozděleno pasivní a aktivní úplatkářství. Od roku 2012 platí v zemi nové legislativní změny. Byl rozšířen seznam zodpovědných osob, které mohou být za korupci souzeni. Dále byly zavedeny nové trestné činy: obchodování s vlivem a nedbalost financování z úplatkářství [51].

Obrázek 11: Vývoj HDP na obyvatele v PPS

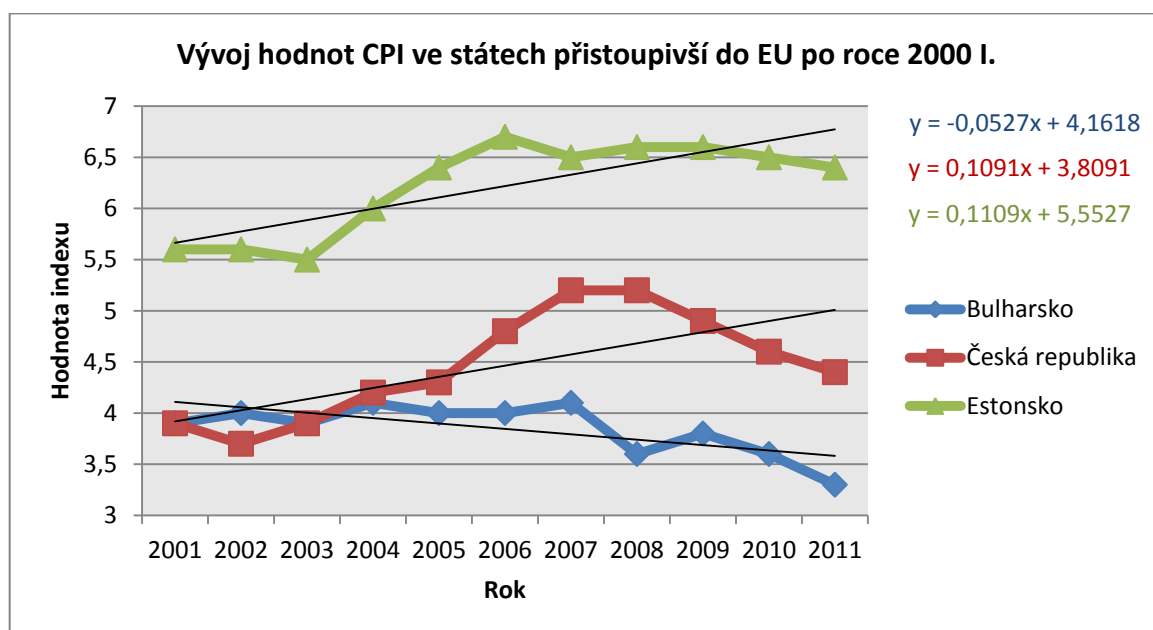
Zdroj: upraveno podle [23]

Slabé vnímání korupce v těchto zemích koresponduje i s výsledky makroekonomických ukazatelů (viz Příloha D) a s vývojem HDP (viz Obrázek 11). Větší propad zažila například rakouská ekonomika po finanční krizi. Vzhledem k probíhající druhé vlně recese, je možné očekávat zpomalený růst HDP. Dlouhodobá nezaměstnanost se řadí mezi nejnižší v Evropě. Rakousko má však problém se zvyšující se zadlužeností a prohlubující

se ztrátě u obchodní bilance. Finanční krize také poznamenala švédskou ekonomiku poměrně hlubokým propadem HDP.

3.6 Charakteristika korupčního prostředí v zemích vstoupivších do EU po roce 2000

Po roce 2000 se EU rozšířila dohromady o 12 států. V roce 2004 to bylo 10 států převážně bývalého východního bloku: Česká republika, Estonsko, Kypr, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Malta, Polsko, Slovensko, Slovinsko. A v roce 2007 se EU doplnila zatím o poslední 2 státy: Bulharsko a Rumunsko.

Obrázek 12: Vývoj hodnot CPI ve státech přistoupivších do EU po roce 2000 I.

Zdroj: upraveno podle [40]

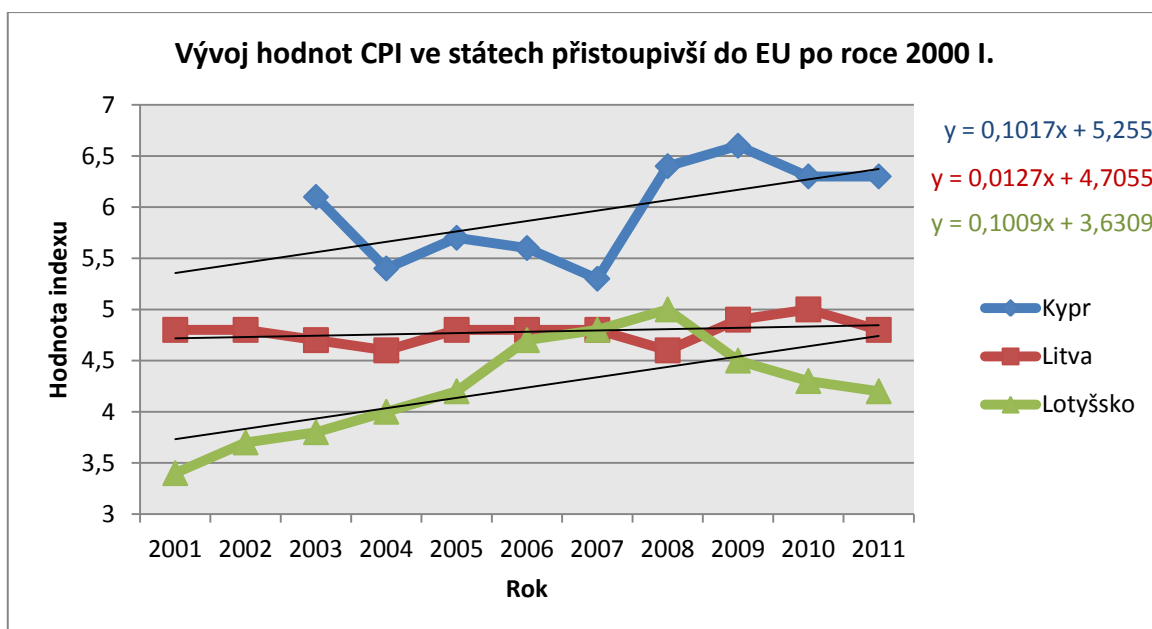
Bulharsko patří korupčně k nejvíc postiženým státům. V roce 2011 zemi patřilo poslední místo v žebříčku indexu CPI v Evropě (viz Obrázek 12) a trend značí, že hodnota indexu bude i nadále klesat (v průměru o 0,05 bodu za rok). Nedostatečný boj s korupcí vytýká Bulharsku i EU. Kritika se nevyhýbá především bulharskému soudnictví. Pokud bychom interpretovali poslední výsledky Globálního barometru korupce [42], nejvíce je postižena politická scéna a již zmíněné soudnictví. Dobrou zprávou však je, že plných 48% obyvatel, vidí politický boj s korupcí jako efektivní.

V české legislativě pojem korupce chybí. Mezi trestné činy patřící do skupiny tohoto jevu řadí legislativa: přijetí úplatku, podplácení a nepřímé úplatkářství. **Česká republika** se dlouhodobě řadí mezi země s vyšším výskytem korupce, což dokazuje i index CPI. Přestože se situace od roku 2002 zlepšovala, v době propuknutí finanční krize se situace

opět začala zhoršovat – za období 2001 až 2011 je však trend rostoucí v průměru o 0,1 bodu za rok. Největším problémem je netransparentnost a několikastupňový byrokratický systém.

Estonsko je na tom ze všech Baltických států nejlépe. Na období 2008 až 2012 byla vládou nastolena Protikorupční strategie, která měla za cíl snížit a zabránit korupci – obsahuje cíle jako prevence korupce v různých oblastech, předcházení střetu zájmů a zlepšení účinnosti vyšetřování korupčních trestných činů [54]. Míra vnímání korupce se pohybuje mírně nad středem, průměrně se ročně zvyšuje o 0,11 bodu.

Kypr byl do výpočtu indexu CPI zapojen až v roce 2003. Z hodnot je patrné, že se země nachází přibližně v polovině žebříčku evropských zemí (ve světovém žebříčku je to kolem 30. místa). Hodnoty indexu jsou dosti proměnlivé, přesto je trend rostoucí průměrně o 0,1 bodu za rok. V zemi je trestným činem korupce ve veřejném i soukromém sektoru. Horní hranice sazby odnětí svobody činí 7 let.

Obrázek 13: Vývoj hodnot CPI ve státech přistoupivší do EU po roce 2000 II.

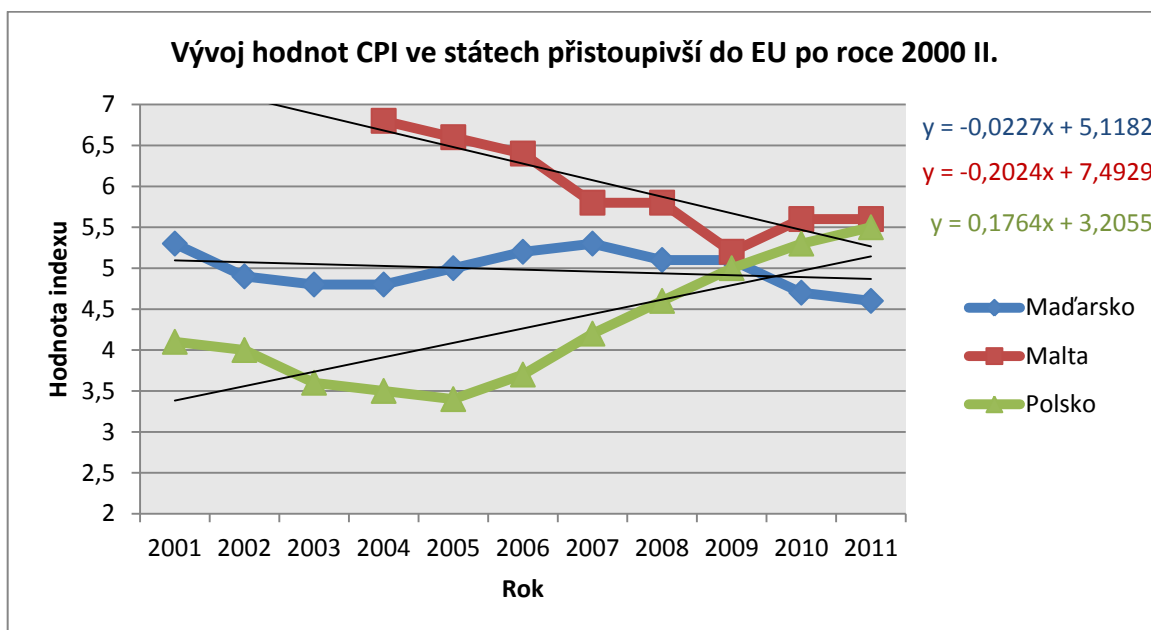
Zdroj: upraveno podle [40]

Litva patří k státům, kde je korupce velkým problémem. Napovídá tomu i index CPI, který má sice velmi nízké hodnoty, ale kupodivu rostoucí trend o 0,01 bodu za rok. Nejproblematictější oblastí je parlament, vláda, politické strany i ostatní veřejné instituce. Průzkumy ukazují, že je korupce rozšířena i v soukromém sektoru, což však není započteno do indexu CPI. Litva proti korupci bojuje – už v roce 1997 byla vytvořena Speciální vyšetřovací služba a v roce 2002 byla schválena národní Protikorupční strategie. [5] Dále bylo přijato několik protikorupčních úmluv, Litva je také členem skupiny GRECO [52].

Lotyšsko je na tom z pohledu korupce nejhůř ze všech Baltických zemí. V celosvětovém žebříčku se pravidelně umísťuje mezi 50. a 60. místem. Jak ukazují hodnoty CPI, míra vnímání korupce bohužel v posledních letech opět vzrostla, přesto je trend z období 2001 až 2011 rostoucí (průměrně o 0,1 bodu za rok). Lotyšsko jako první vyhledalo v boji proti korupci pomoc u Světové banky již v roce 1996. Největším problémem je politická scéna – v roce 2011 dokonce musela celá vláda kvůli podezření z korupce rezignovat. [5]

Hodnoty indexu **Maďarska** jsou sice průměrné (viz Obrázek 14), ale bohužel mají klesající tendenci, průměrně o 0,02 bodu za rok. To si uvědomuje i samotná vláda a proto posunula boj s korupcí k prioritám. Preventivní protikorupční program stanovil, že je zapotřebí prosazovat integritu veřejné správy. Stát by se měl také zaměřit na problematickou oblast financování politických stran a zdravotnictví. Právě zdravotnictví je totiž dle výzkumu TI druhou nejzkorumpovanější oblastí v zemi [18].

Trend indexu CPI **Malty** klesá v průměru o 0,2 bodu za rok – nejhorší trend ze všech 27 členských států. O maltské korupci se však moc nehovoří, v roce 2011 byla země například vyzvána i skupinou států GRECO, aby zveřejnila zprávu o korupčním klimatu v zemi. Nejzkorumpovanější oblastí je také politická scéna [33].

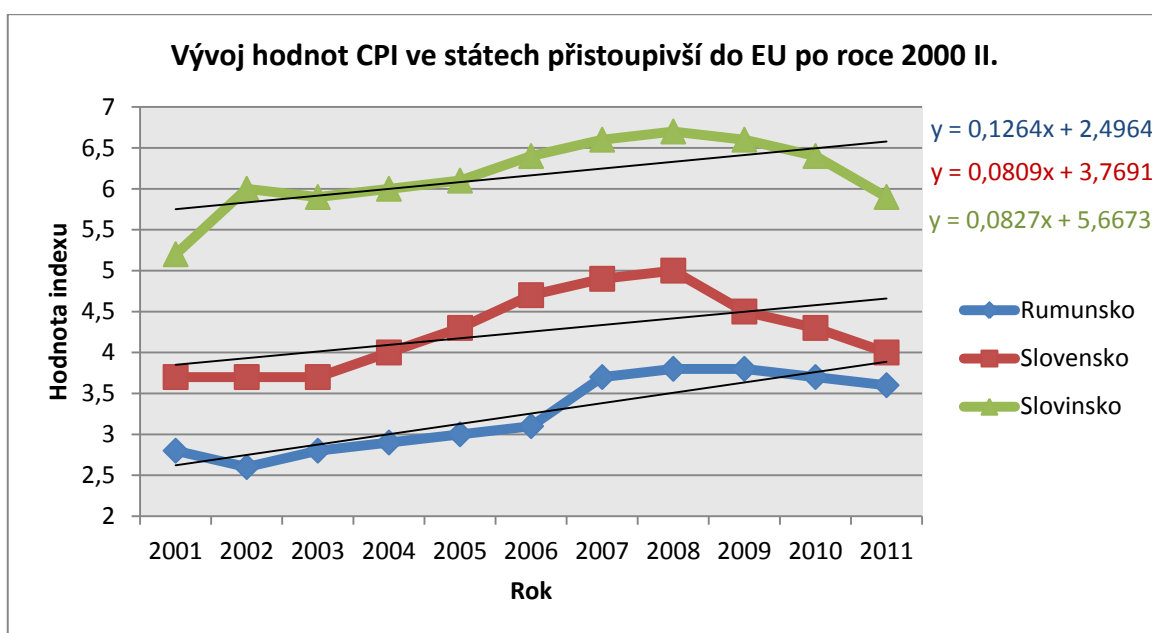
Obrázek 14: Vývoj hodnot CPI ve státech přistoupivších do EU po roce 2000 III.

Zdroj: upraveno podle [40]

V **polském** zákoně se setkáme s pojmy: pasivní a aktivní úplatkářství, pasivní a aktivní placené zvýhodňování, zneužívání funkcí, volební korupce, hospodářská korupce a korupce věřitelů. Přesto ale zemi chybí strategická protikorupční politika [56]. Z grafu

vývoje indexu CPI je zřejmé, že se míra korupce v Polsku rapidně zlepšila. Hodnota roste průměrně o 0,17 bodu za rok a během 6 let se hodnota indexu zvýšila o více než 2 body.

Korupci se v **Rumunsku** daří, potvrzují to i hodnoty indexu CPI (viz Obrázek 15). Při vstupu Rumunska do EU patřilo zemi poslední místo, momentálně se drží v poslední pětce a podle trendu by se měla situace i nadále zlepšovat. Národní strategie země si dala za cíl snížit korupční jednání. Dokument však pracuje s tím, že všechny instituce dodržují základní morální a vládní principy [57]. To, že je korupce v Rumunsku velkým problémem dokazují nejen mnohé korupční skandály, ale i Globální barometr korupce: 83% respondentů si myslí, že protikorupční kroky rumunské vlády jsou neefektivní [42].

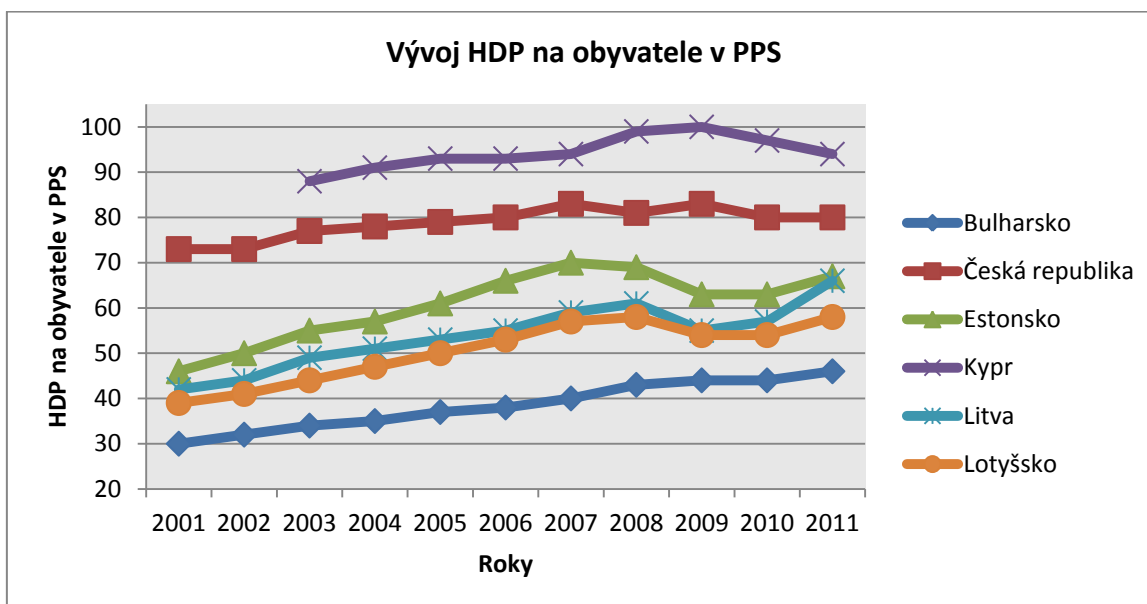
Obrázek 15: Vývoj hodnot CPI ve státech přistoupivší do EU po roce 2000 IV.

Zdroj: upraveno podle [40]

Definice trestného činu korupce najdeme ve **slovenském** Trestním zákoně. Jako trestný čin je vymezeno přijímání úplatku a podplácení. V případě nepřímé korupce je horní hranice sazby stanovena na pouhé 3 roky [59]. Od propuknutí finanční krize se zhoršuje i vnímání korupčního klimatu. Dokazuje to index CPI, přesto je trend, do kterého je započítáno i předkrizové období rostoucí. Podle ředitele slovenské pobočky TI je důvodem stále fungující stranické dosazování do vlivných pozic ve veřejném sektoru a nenaplňování protikorupční politiky.

V roce 2012 vstoupil ve **Slovinsku** v platnost nový protikorupční zákon: Zákon o integritě a prevenci korupce. Nově byly stanoveny podmínky pro lobbying, ochrana informátorů či podpora transparentního chování veřejných činitelů. Hlavním cílem je však posílit integritu a etiku veřejného a soukromého sektoru [60].

Slovinsko se v žebříčku sestavovaném na základě indexu CPI pravidelně pohybuje kolem 30. místa. Jak ale můžeme vidět z grafu (viz Obrázek 15), v poslední době míra vnímání korupce narůstá – od propuknutí finanční krize. V zemi je sice dobrý legislativní základ, ale už ne tak dobré vymáhání práva. Zhoršující se stav korupčního klimatu podporuje například obvinění samotného premiéra z korupce. Trend je však z období 2001 až 2011 rostoucí – průměrně se hodnota indexu změnila za rok o 0,08 bodu.

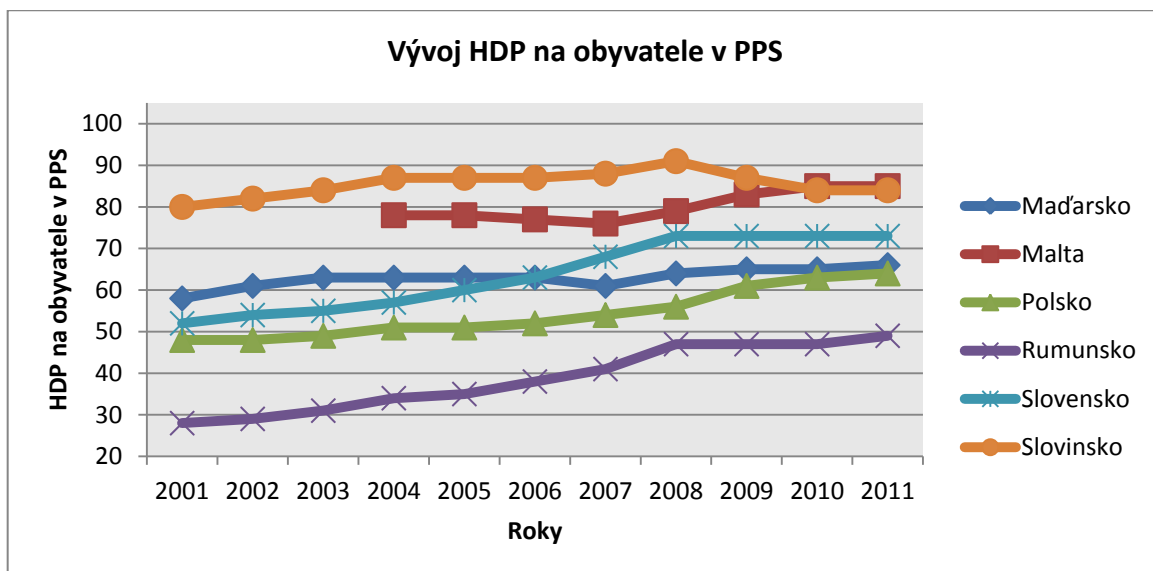

Obrázek 16: Vývoj HDP na obyvatele v PPS I.

Zdroj: upraveno podle [23]

Ekonomiky států, které do EU přistoupily po roce 2000, patří k nejslabším (viz Obrázek 16, Obrázek 17). **Kypr** doplatil na blízkou provázanost s Řeckem a na svou malou ekonomiku citlivou na jakoukoliv změnu. **Česko** patří mezi nejvíce se rozvíjející státy z bývalého komunistického východního bloku. **Slovinsko**, ačkoliv se to z makroekonomických ukazatelů (viz Příloha D) nezdá, se momentálně snaží zabránit státnímu bankrotu. K dobře rostoucím ekonomikám můžeme zařadit i **Polsko** – krize nezasáhla zemi tak mohutně, přesto však Polsko doplatilo na silně provázaný trh se svými sousedy, mírným poklesem HDP. Dalším problémem Polska je vysoká nezaměstnanost a nestabilní měna (viz Příloha D). Nejnižší státní dluh si udržují Baltské státy. V **Estonsku**, **Litvě** a **Lotyšsku** se krize projevila nejvíce ve zvyšující se nezaměstnanosti.

Vstup do EU nastartoval u nejzkorumpovanějších států – **Bulharska** a **Rumunska** – pozitivní vývoj ekonomiky, avšak současná situace není v obou případech vhodná pro vstup do Schengenu a už vůbec ne do eurozóny. Podobně mluví i další makroekonomické ukazatele – především zvyšující se nezaměstnanost.

Obrázek 17: Vývoj HDP na obyvatele v PPS II.

Zdroj: upraveno podle [23]

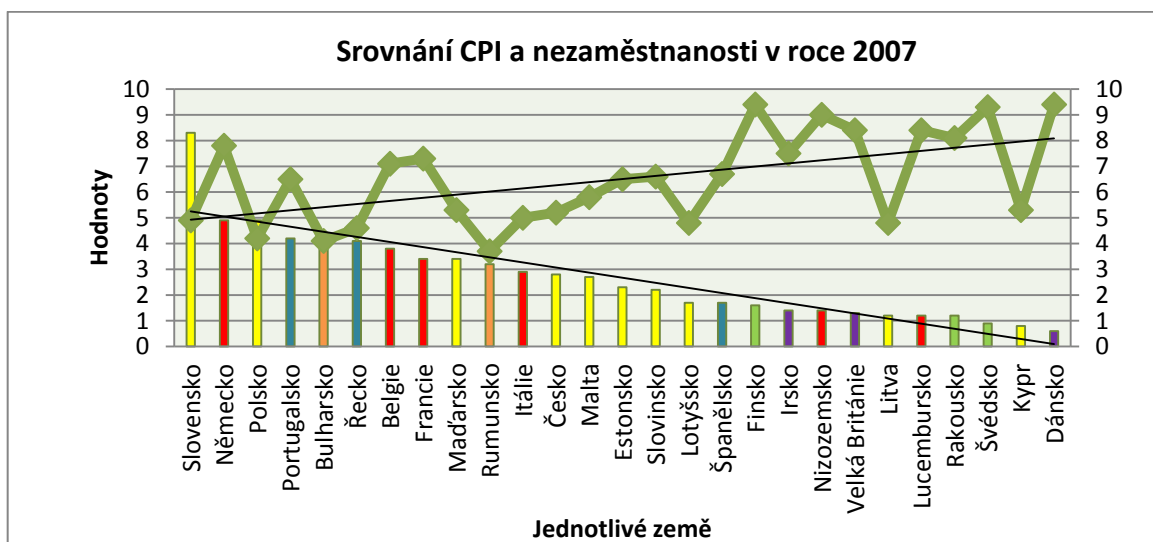
4 ANALÝZA VZTAHU KORUPCE K EKONOMICKÉ VÝKONNOSTI ČLENSKÝCH STÁTŮ EU

Cílem této kapitole je potvrdit hypotézu, že korupce negativně ovlivňuje ekonomickou výkonnost země. Proto bude na následujících řádkách provedeno grafické srovnání trendu korupce, nezaměstnanosti a inflace. Největší důraz bude kladen na analýzu vztahu mezi korupcí a hrubým domácím produktem – v tomto případě bude provedena i regresní a korelační analýza. Vzhledem k velkému počtu států, bude podrobná grafická analýza provedena jen na 10 státech, vybraných na základě jejich rozmanitosti.

4.1 Vztah korupce k nezaměstnanosti

Mnoho studií se v poslední době zabývá otázkou, zda má korupce vliv na ekonomickou výkonnost dané země. Možností, jak na tuto problematiku pohlížet je mnoho.

Na následujícím grafu (viz Obrázek 18) je znázorněna grafická komparace indexu CPI a dlouhodobé nezaměstnanosti za rok 2007 – rok před propuknutím krize. Státy jsou seřazeny podle výše nezaměstnanosti a barevně označeny podle vstupu do EU. Trendová přímka indexu CPI naznačuje rostoucí trend. Lze tedy říci, že čím je nižší nezaměstnanost, tím vyšší je výsledná hodnota indexu CPI a tím méně se tedy v zemi korumpuje.

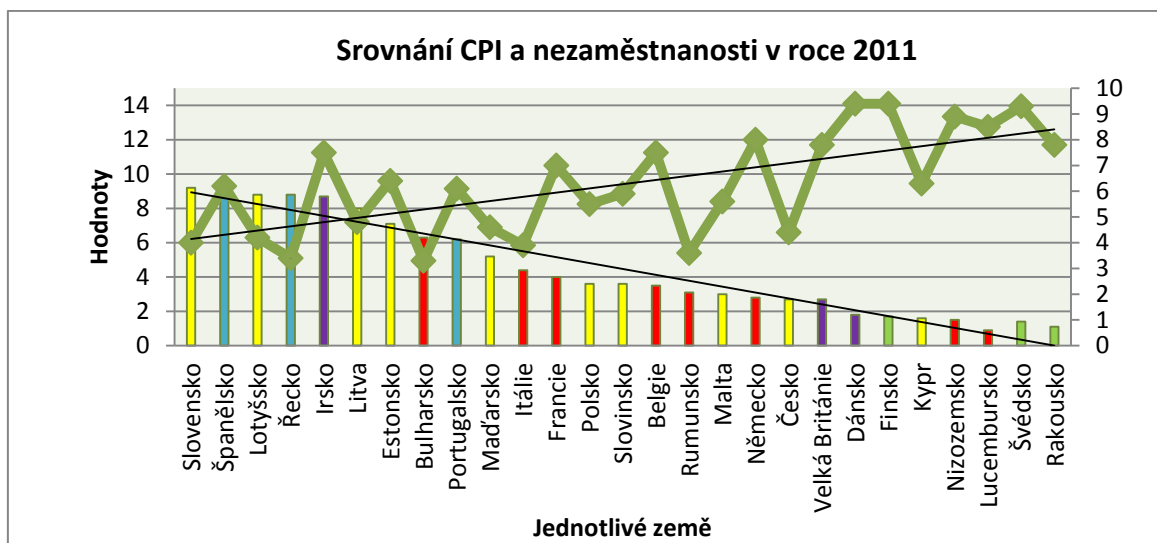

Obrázek 18: Srovnání CPI a nezaměstnanosti v roce 2007

Zdroj: Vlastní zpracování

Finanční krize a následná dluhová krize eurozóny poměrně drasticky zahýbala kartami. V mnoha zemích, vyskytujících se převážně na jihu evropského kontinentu se nezaměstnanost zvýšila. Na následujícím grafu (viz Obrázek 19) je pohled na situaci

dlouhodobé nezaměstnanosti z roku 2011. Přestože se proházelo pořadí zemí v žebříčku dlouhodobé nezaměstnanosti, trendová přímka u obou hodnot zůstává stejná, jako v případě z roku 2007.

Obrázek 19: Srovnání CPI a nezaměstnanosti v roce 2011

Zdroj: Vlastní zpracování

Podrobný pohled na některé země dokládá, že se zároveň se zvýšením nezaměstnanosti zhoršilo i korupční prostředí. Například Španělsko, které mělo v roce 2007 nezaměstnanost 1,7% a v roce 2011 nezaměstnanost již alarmující 9,0% si v žebříčku indexu CPI pohoršilo, během stejného období, o 6 míst. Z hodnoty 6,7 na 6,2.

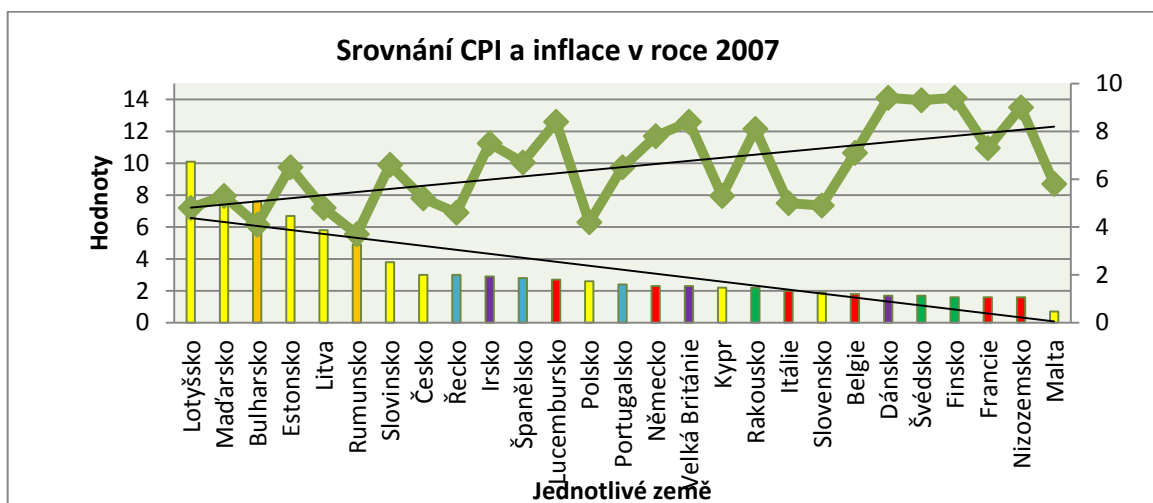
Opačným případem je například Belgie, snížení dlouhodobé nezaměstnanosti z 3,8% v roce 2007 na 3,5% v roce 2011, koresponduje se zvýšením indexu CPI a tedy se zlepšením korupčního prostředí (v roce 2007 byla hodnota indexu 7,1, v roce 2011 7,5).

4.2 Vztah korupce k inflaci

Mezi další makroekonomické ukazatele patří i inflace, která obecně značí nárůst cenové hladiny zboží a služeb v ekonomice státu. Dopady inflace mohou být pozitivní i negativní, zvláště pokud roste inflace skokem a označuje se již za hyperinflaci (příklad Německa po druhé světové válce).

Opět bude pro srovnání využito hodnot z roku 2007 a 2011. Vysoké tempo růstu inflace v mnoha zemích z roku 2007 předpovídalo finanční krizi, která vzápětí vypukla na americkém hypotečním trhu a přesunula se do Evropy. Trendové přímky na grafu komparace indexu CPI a inflace z roku 2007 (viz Obrázek 20) opět značí, že čím nižší

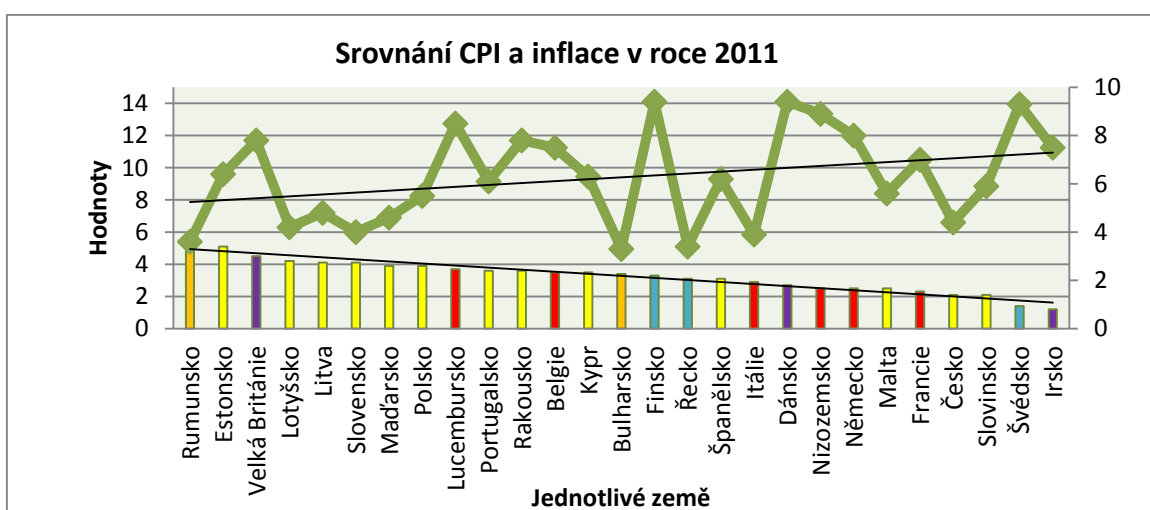
bude tempo růstu ekonomiky, tím vyšší bude index CPI a tím lepší bude i korupční prostředí v dané zemi. Na grafu však lze vidět častější výkyvy od trendové přímky.

Obrázek 20: Srovnání CPI a inflace v roce 2007

Zdroj: Vlastní zpracování

Rok 2011 (viz Obrázek 21) také naznačuje, že čím nižší bude tempo růstu inflace, tím lepší bude korupční prostředí, ale trendová přímka indexu CPI již nemá takový sklon, jako přímka z roku 2007. Výkyvy jsou v případě roku 2011 radikálnější.

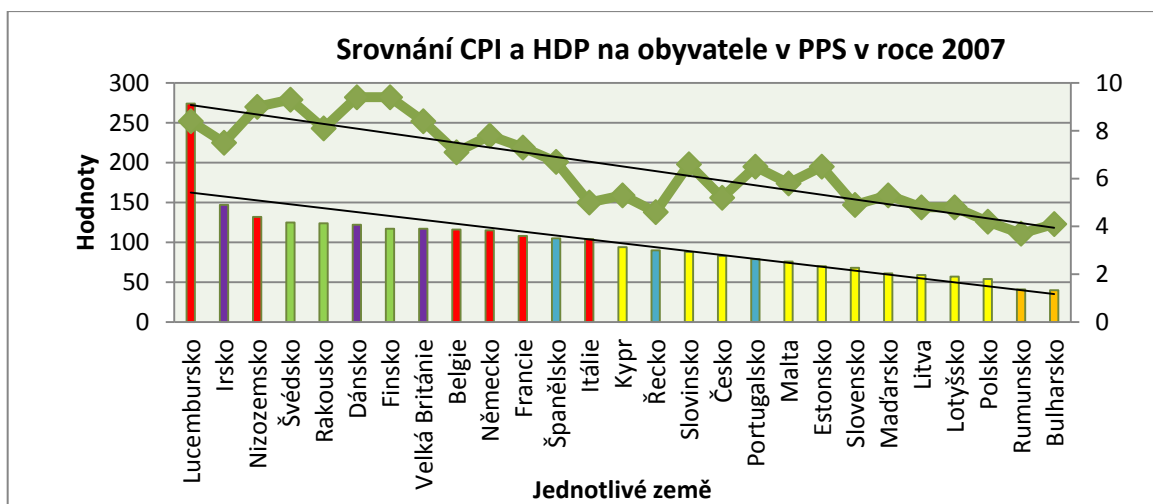
Obrázek 21: Srovnání CPI a inflace v roce 2011

Zdroj: Vlastní zpracování

Lotyšsko, které mělo v roce 2007 ze všech států největší inflaci (10,1) mělo ve stejném roce index CPI 4,8 a bylo tak na 51. místě v celosvětovém žebříčku. O čtyři roky později, v roce 2011 se tempo růstu poměrně radikálně zmenšilo – 4,2. Index CPI se ale také zhoršil. Díky indexu 4,2 se Lotyšsko dostalo na místo 61.

4.3 Vztah korupce k hrubému domácímu produktu

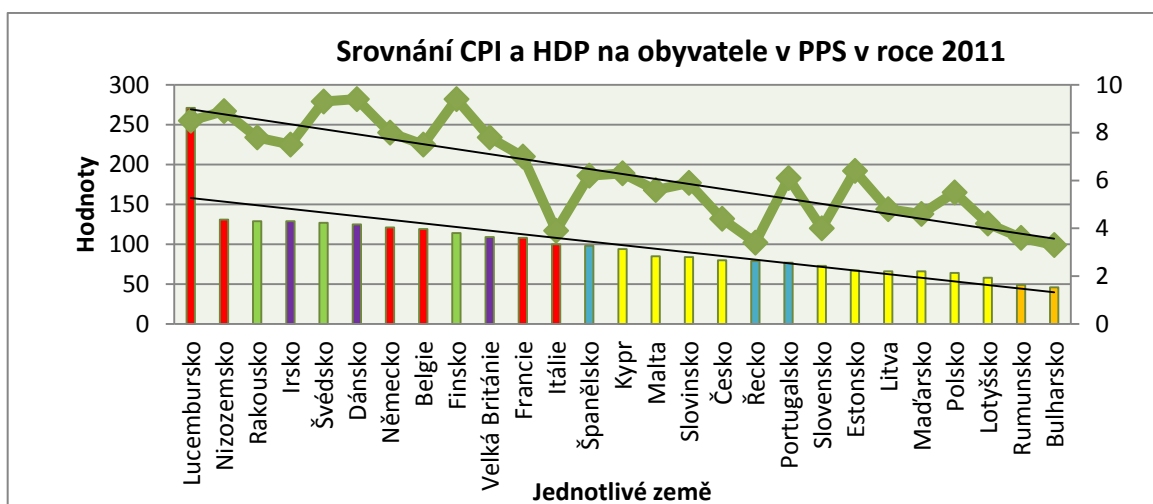
Hrubý domácí produkt je nejdůležitějším ukazatelem ekonomické výkonnosti, a proto bude na tuto analýzu kladen největší důraz.

Obrázek 22: Srovnání CPI a inflace v roce 2007

Zdroj: vlastní zpracování

Graf komparace indexu CPI a HDP (viz Obrázek 22) jednoznačně potvrzuje názor, že čím větší HDP v zemi je, tím menší problém má daný stát s korupcí. Sklon trendových přímk je dokonce velmi podobný. Pro srovnání je v následujícím grafu uveden rok 2011 (viz Obrázek 23). Právě v tomto roce je sklon trendové přímky indexu CPI ještě větší, než v roce 2007. Toto grafické srovnání však může být dosti klamné, a proto bude provedena u vybraných 10 států okomentovaná korelační a regresní analýza.

Obrázek 23: Srovnání CPI a inflace v roce 2011

Zdroj: Vlastní zpracování

4.3.1 Lineární regresní a korelační analýza vybraných států

Korelační a regresní analýza bývá používána v případech, kdy se zjišťuje, zda změna jedné (nebo více) proměnné vyvolá změnu u druhé proměnné. **Regresní analýza** se zabývá jednostrannými závislostmi – zde se zkoumá vztah mezi vysvětlující nezávislou proměnnou a vysvětlovanou závislou proměnnou. Pro analýzu je zvolen jednoduchý lineární regresní model, počítaný pomocí MS Excel 2007 a vyjádřen graficky bodovým grafem.

Jednoduchý lineární regresní model vyjadřuje rovnice (1):

$$y_i = \beta_0 + \beta_1 x_i + \varepsilon_i, \quad i = 1, 2, \dots, n \quad (1)$$

y_i = i – tá pozorovaná hodnota vysvětlované proměnné

β_0, β_1 = neznámé parametry regresního modelu

x_i = i – tá hodnota vysvětlující proměnné

ε_i = náhodná chyba i – tého pozorování

n = počet pozorování

Parametr β_1 se nazývá regresní koeficient a určuje, jaký přírůstek, nebo úbytek střední hodnoty závislé proměnné y odpovídá jednotkovému přírůstku nezávislé proměnné x . Aby bylo možné říci, že je přímka dobrým vysvětlením vztahu mezi proměnnými, sledujeme i hodnotu **koeficientu determinace R^2** . Tento koeficient je počítán jako podíl součtu rozptylů (čtverců) vysvětleného regresí k celkové sumě součtu rozptylu (čtverců). V případě lineární regrese je roven druhé mocnině korelačního koeficientu. V případě funkční závislosti nabude hodnoty 1, v případě nezávislosti hodnoty 0. Čím více se hodnota blíží 1, tím více považujeme danou závislost za silnější. [6, s. 196 - 197]

Vzájemnými závislostmi se zabývá **korelační analýza** – zde se klade důraz na intenzitu vztahu víc, než na zkoumání veličin ve směru příčina – důsledek. Abychom mohli kvantitativně vyjádřit závislost náhodných veličin, počítáme **korelační koeficient** (2):

$$\rho_{x,y} = \frac{\text{cov}(X,Y)}{\sqrt{DX} \cdot \sqrt{DY}} \quad (2)$$

ρ = korelační koeficient

$\text{cov}(X, Y)$ = kovariance náhodných veličin X a Y

DX, DY = rozptyly náhodných veličin X a Y

Pokud je koeficient roven 1, existuje mezi proměnnými funkční přímá lineární závislost. Pokud je koeficient roven -1, mezi proměnnými je nepřímá funkční lineární závislost. Lineární nezávislost značí hodnota rovna 0. [4, s. 144]

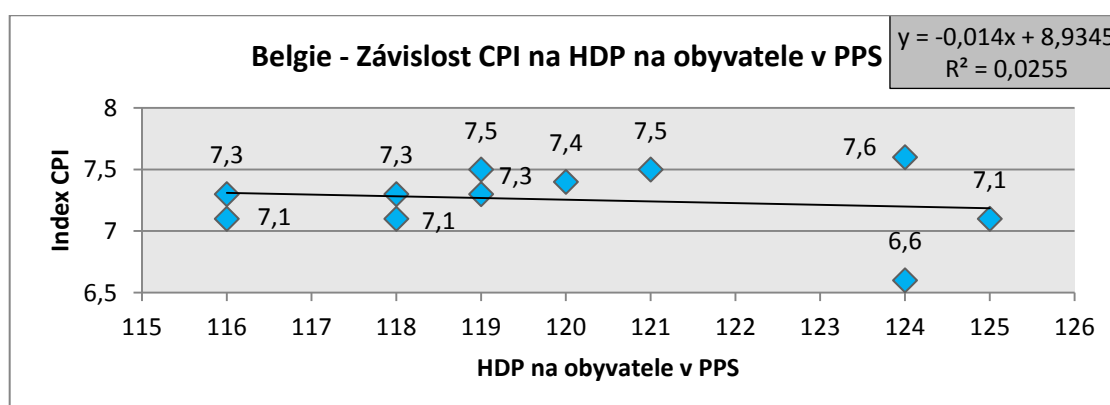
Vybrané státy, které budou podrobeny statistické analýze s předpokladem normálního rozdělení, jsou země ekonomicky rozmanité. Každá z následujících zemí vstoupila do EU (respektive ES) v jiném roce. Následující analýza potvrdí, nebo zamítne hypotézu, že mezi indexem CPI a hrubým domácím produktem existuje závislost. Výsledky korelační analýzy jsou uvedeny v následující tabulce (viz Tabulka 1):

Tabulka 3: Výsledky korelační analýzy pro období 2001 - 2011

STÁT	HODNOTA	STÁT	HODNOTA
Belgie	-0,1598	Německo	0,1470
Česká republika	0,8972	Rumunsko	0,9467
Dánsko	0,0882	Řecko	0,6380
Finsko	-0,2323	Španělsko	0,0384
Kypr	0,5882	Velká Británie	0,9360

Zdroj: upraveno podle [23], [40]

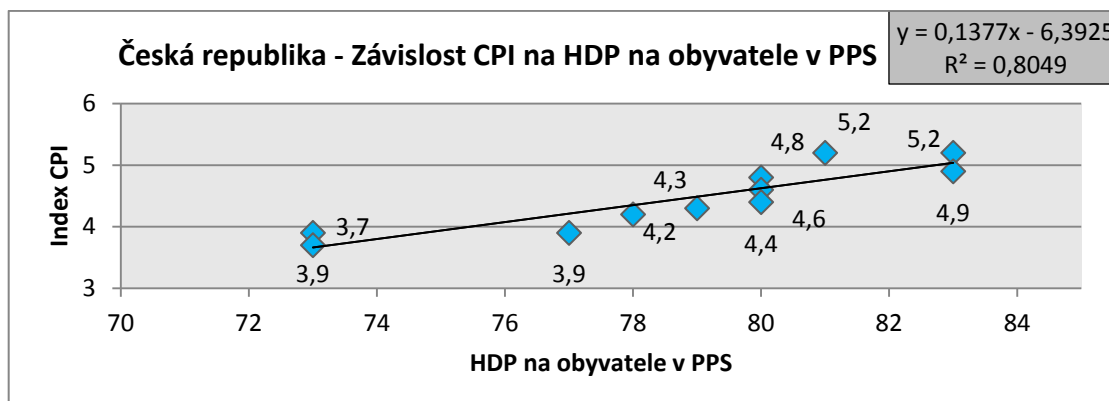
Výsledky korelační, ani regresní analýzy však hypotézu o vzájemném vztahu korupce a hrubého domácího produktu, v případě **Belgie**, nepotvrzují. Pearsonův korelační koeficient (viz Tabulka 3) má hodnotu -0,1598 a koeficient determinace (viz Obrázek 24) pouhých 0,0255. Na základě výsledků regresní analýzy lze říct, že 2,5 % znázorněného modelu, lze vysvětlit rozptylem hodnot indexu CPI. Přestože je v tomto grafu posuzováno, jaký vliv má hrubý domácí produkt na výši indexu vnímání korupce, stejná hodnota by vyšla i v případě, pokud by byla zkoumána intenzita závislosti hrubého domácího produktu na indexu CPI. Hypotéza bude zamítnuta.

Obrázek 24: Belgie - Závislost CPI na HDP na obyvatele v PPS

Zdroj: zpracováno podle [23], [40]

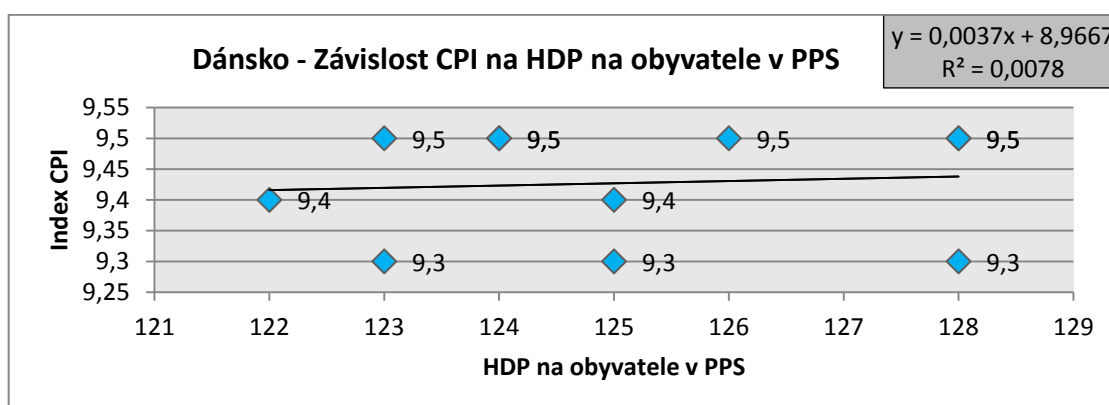
Z grafu závislosti CPI a HDP v **Česku** (viz Obrázek 25) lze vyčíst, že 80% rozptylu hodnot indexu CPI, může být vysvětleno díky HDP. Podobně vysoké hodnoty a tím pádem i silnou závislost jeví dokazuje korelace (viz Tabulka 3). Hypotéza bude přijata.

Obrázek 25: Česká republika - Závislost CPI na HDP na obyvatele v PPS

Zdroj: zpracováno podle [23], [40]

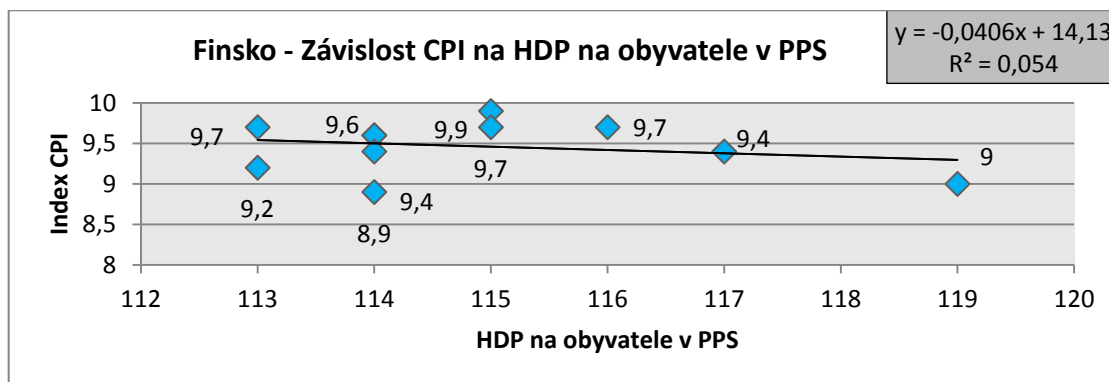
Dánský Pearsonův korelační koeficient (viz Tabulka 3) má hodnotu 0,0882 a koeficient determinace (viz Obrázek 26) pouhých 0,0078. Naměřená intenzita vztahu je tedy velmi slabá, a proto hypotézu o vzájemném vztahu těchto dvou hodnot nelze přijmout.

Obrázek 26: Dánsko – Závislost CPI na HDP na obyvatele v PPS

Zdroj: zpracováno podle [23], [40]

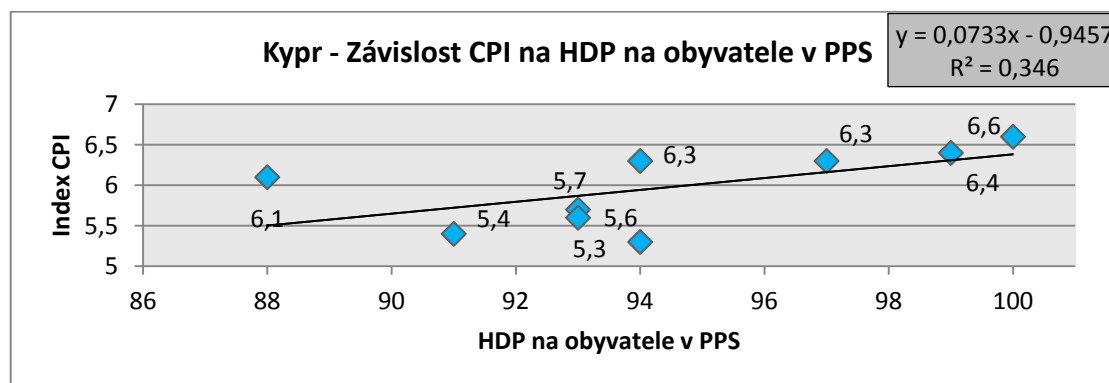
Koeficient determinace 0,054 (viz Obrázek 27), znázorňující jednosměrný vztah ve **Fisnu**, hypotézu o závislosti také zamítá. Korelační koeficient, s hodnotou -0,2323 (viz Tabulka 3), značí slabou závislost, a proto bude hypotéza zamítnuta.

Obrázek 27: Finsko - Závislost CPI na HDP na obyvatele v PPS

Zdroj: zpracováno podle [23], [40]

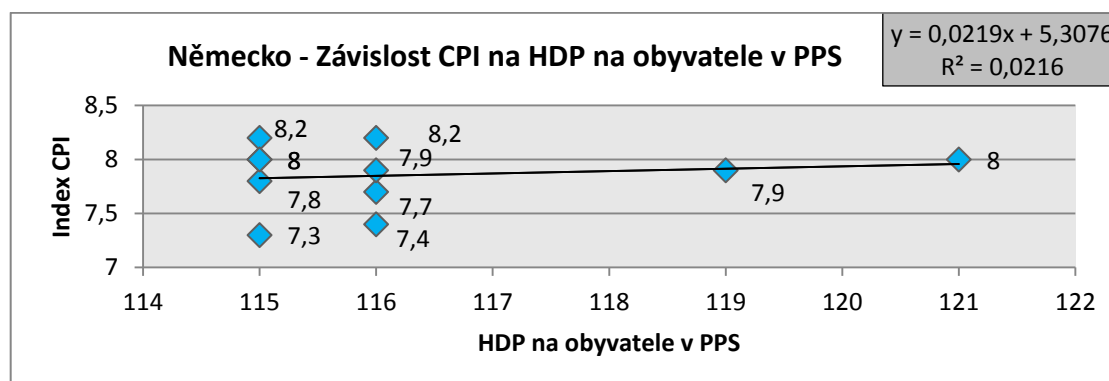
Regresní (viz Obrázek 28) i korelační analýza **Kypru**, ukazují slabší hodnoty, hypotéza tedy přijata nebude. Koeficient determinace dokazuje, že 34,6% znázorněného modelu, lze vysvětlit pomocí rozptylu, to je však statisticky nevýznamné.

Obrázek 28: Kypr - Závislost CPI na HDP na obyvatele v PPS

Zdroj: zpracováno podle [23], [40]

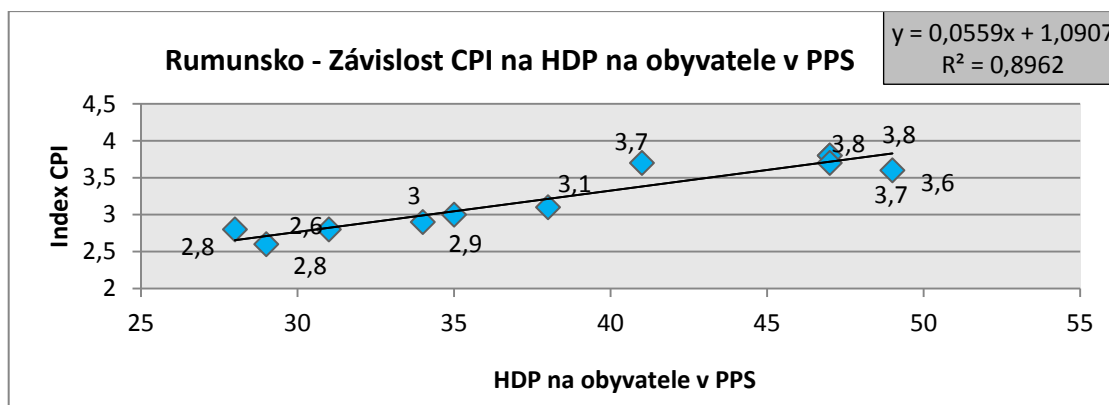
Závislost CPI na HDP v případě **Německa** (viz Obrázek 29) je téměř nulová. 0,1470, jakožto hodnota korelační analýzy, značí sice silnější (viz Tabulka 3), ale přesto slabou intenzitu vztahu. Hypotéza tedy ani v tomto případě nebude přijata.

Obrázek 29: Německo - Závislost CPI na HDP na obyvatele v PPS

Zdroj: zpracováno podle [23], [40]

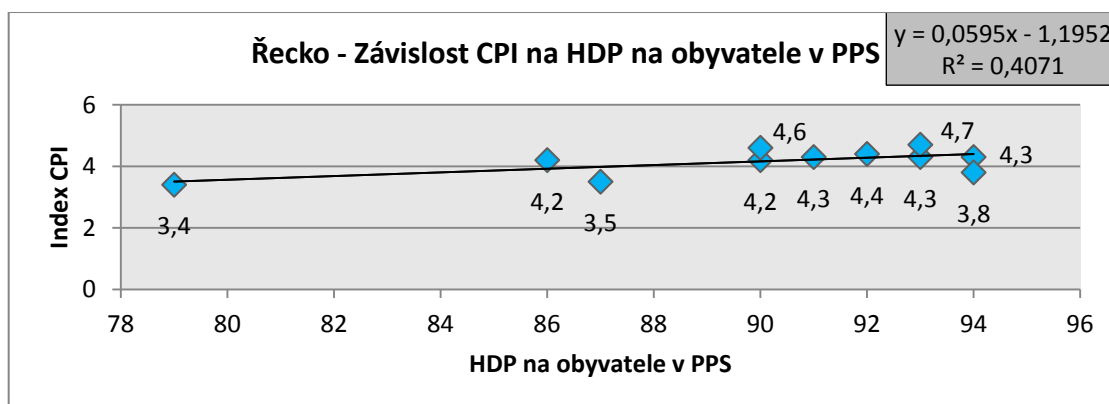
Na základě regrese (viz Obrázek 30) i korelace (viz Tabulka 3) lze hypotézu o závislosti mezi korupcí a hrubým domácím produktem v případě **Rumunska** přijmout. Korelační koeficient 0,9467 značí velmi silnou intenzitu vztahu. Stejný výsledek potvrzuje i koeficient determinace: 0,8962

Obrázek 30: Rumunsko - Závislost CPI na HDP na obyvatele v PPS

Zdroj: zpracováno podle [23], [40]

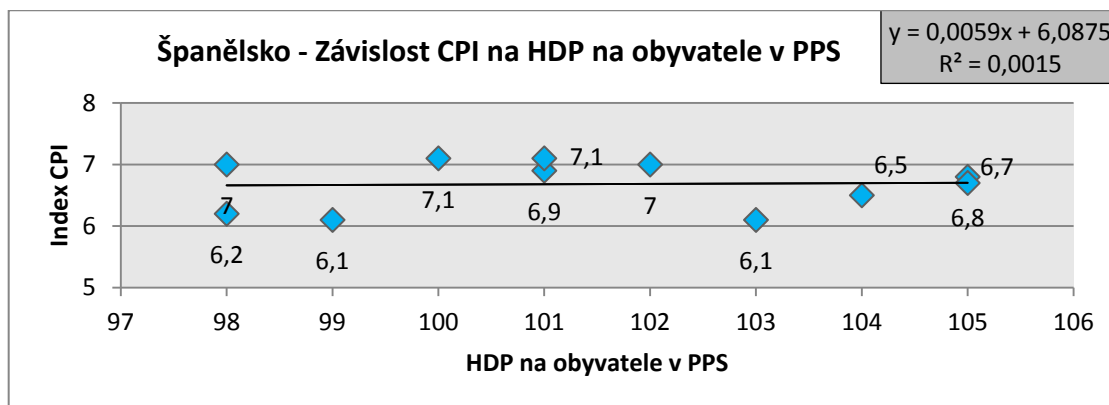
Řecký koeficient determinace dosahuje hodnoty 0,407 (viz Obrázek 31). Znázorněný model je možné vysvětlit z necelých 41% rozptylem. Pearsonův korelační koeficient, 0,638, nám potvrzuje středně silnou závislost, a proto lze hypotézu přijmout.

Obrázek 31: Řecko - Závislost CPI na HDP na obyvatele v PPS

Zdroj: zpracováno podle [23], [40]

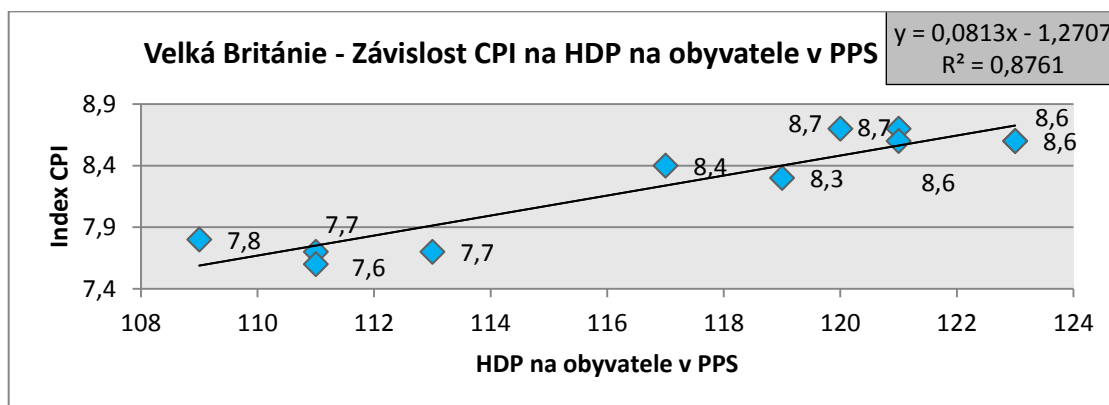
V případě **Španělska** je výsledná hodnota regresní analýzy pouhých 0,1 % (viz Obrázek 32). Je to velmi slabá intenzita vztahu. Stejně je na tom i korelační koeficient a hodnota 0,0384 (viz Tabulka 3). Hypotéze nebude přijata.

Obrázek 32: Španělsko - Závislost CPI na HDP na obyvatele v PPS

Zdroj: zpracováno podle [23], [40]

Z pohledu regresní analýzy **Velké Británie** (viz Obrázek 33) lze vyvodit závěr, že mezi CPI a HDP existuje v tomto případě velmi silná závislost. Koeficient determinace s hodnotou 0,876 značí, že přibližně 88% rozptylu můžeme vysvětlit díky HDP. Silnější vztah potvrzuje i korelační analýza (viz Tabulka 3). Hypotéza nebude přijata.

Obrázek 33: Velká Británie - Závislost CPI na HDP na obyvatele v PPS

Zdroj: zpracováno podle [23], [40]

5 SHRNUTÍ

V předchozí kapitole bylo zkoumáno, zda existuje vztah mezi indexem CPI a makroekonomickými ukazateli. Výsledky analýzy budou shrnuty v následujícím textu.

5.1 Shrnutí

Existuje vztah mezi korupcí a ekonomickou výkonností země?

Vztah korupce, nezaměstnanosti a inflace byl znázorněn pouze graficky, bez početních výkonů. Znázorněné trendové přímky potvrdily, že slabé ekonomiky mají větší problém s korupcí, než ekonomiky silné, přestože byly z grafů patrné poměrně silné výkyvy od trendové přímky. Je však nutné připomenout, že grafické znázornění bylo provedeno pouze pro určitý rok – mnohem více vypovídající by byla komparace výsledků v období několika let.

Nejdůležitějším ukazatelem, který byl zkoumán v závislosti na korupci, byl hrubý domácí produkt na obyvatele v paritě kupní síly PPS. V předešlé kapitole byla regresní a korelační analýza počítána pro pouhých 10 vybraných států. V následující tabulce (viz Tabulka 4) jsou však přehledně seřazené výpočty korelační a regresní analýzy pro všech 27 členských států Evropské unie.

Tabulka 4: Výsledné hodnoty korelační a regresní analýzy v členských státech EU

ZEMĚ	Korelace	Regrese	ZEMĚ	Korelace	Regrese		
Belgie	-0,1598	0,025	Malta	-0,6566	0,431		
Bulharsko	-0,6931	0,480	Německo	0,1470	0,021		
Česko	0,8972	0,804	Nizozemsko	0,3586	0,128		
Dánsko	0,0882	0,007	Polsko	0,8999	0,809		
Estonsko	0,8896	0,791	Portugalsko	-0,0738	0,005		
Finsko	-0,2323	0,054	Rakousko	-0,2562	0,065		
Francie	-0,6344	0,402	Rumunsko	0,9467	0,896		
Irsko	-0,5097	0,259	Řecko	0,6380	0,407		
Itálie	0,8263	0,682	Slovensko	0,8201	0,672		
Kypr	0,5882	0,346	Slovinsko	0,6843	0,468		
Litva	0,0437	0,001	Španělsko	0,0384	0,001		
Lotyšsko	0,8901	0,792	Švédsko	0,4034	0,162		
Lucembursko	-0,5379	0,289	VB	0,9360	0,876		
Maďarsko	-0,6310	0,398					
	Silná závislost			Střední závislost			Slabá závislost, nezávislost

Zdroj: vlastní zpracování

Po bližším nahlédnutí do tabulky s výslednými hodnotami regrese a korelace nelze jednoznačně potvrdit hypotézu, že mezi ekonomickou výkonností země (respektive

v našem případě HDP na obyvatele v PPS) a mezi korupcí (indexem CPI) existuje vztah. V mnoha případech výsledky značí slabou, statisticky nevýznamnou závislost. Na sledovanou veličinu, v tomto případě na HDP, působí evidentně i jiné náhodné veličiny, které však nejsou do analýzy zahrnuty.

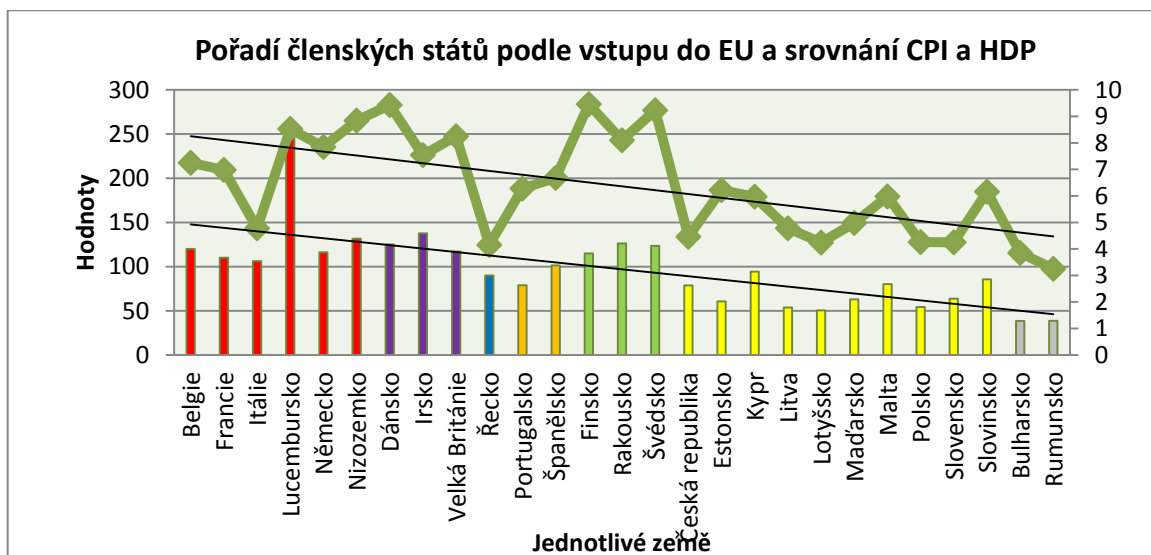
V grafické regresní analýze bylo zkoumáno, zda má HDP země vliv na úroveň korupce – stejné hodnoty by vyšly, i kdybychom zkoumali vliv korupce na ekonomickou výkonnost. Je tedy na každém čtenáři, jak bude na problematiku nahlížet.

Nejsilnější závislost lze najít u zemí, které vstoupily do EU až po roce 2000 a zároveň se v žebříčku CPI EU pohybují pod průměrem. Výjimku tvoří Itálie, která sice má silné korupční klima, ale EU (respektive Evropské společenství) v roce 1957 zakládala. Dále Velká Británie, přistoupivší v roce 1973 – tedy země, která si udržuje celkem stabilní korupční prostředí s nízkými hodnotami indexu. Důvod, proč se Británie mezi těmito státy objevila, můžeme hledat v rapidním poklesu nejen indexu CPI, ale zároveň s ním korespondujícím poklesem hrubého domácího produktu.

Z výsledků korelační analýzy je zřejmé, že v Belgii, Bulharsku, Finsku, Francii, Irsku, Lucembursku, Maďarsku, Maltě, Portugalsku a Rakousku je sice prokázána závislost, ale při zvyšování HDP má index CPI tendenci klesat. Důvody, proč tomu tak je, jsou individuální pro každou zemi a pokud bychom chtěli zjistit přesné příčiny, museli bychom provést podrobnější analýzu. Obecně lze však říci, že za to může proměnlivý index CPI s klesající tendencí a stejně tak proměnlivý hrubý domácí produkt. V tuto chvíli je však nutné připomenout, že výsledky provedené analýzy jsou pouze orientační. Bylo zkoumáno relativně krátké období, ve kterém naplno propukla po celém světě finanční krize, na kterou v Evropě navázala dluhová krize eurozóny.

Zkoumané státy byly rozděleny také podle toho, v jakém roce vstoupily do EU. Na následujícím grafu jsou vidět členské státy seřazené právě podle tohoto kritéria s průměrnou hodnotou indexu CPI z období 2001 – 2011 a s průměrným hrubým domácím produktem z téhož období (viz Obrázek 34).

Přestože jsou vidět na grafu velké výkyvy, trend napovídá, že země, které vstupují do EU, mají čím dál tím menší HDP a zároveň silnější korupční prostředí. Lze tedy říci, že zakládající státy EU patřily k nejsilnějším zemím a postupně se k EU přidávají méně vyspělé státy – tuto hypotézu potvrzuje i seznam kandidátských zemí: Černá Hora, Chorvatsko, Island, Makedonie, Srbsko a euroasijské Turecko. Jako potenciální kandidáti jsou označeni i zbývající balkánské státy: Albánie, Bosna a Hercegovina a Kosovo.

Obrázek 34: Pořadí členských států podle vstupu do EU a srovnání CPI a HDP

Zdroj: upraveno podle [23], [40]

5.2 Doporučená řešení

Korupce je globálním problémem zasahujícím do ekonomiky každého státu, jak ostatně dokazuje i analýza korupčního klimatu v členských státech EU. Každá z výše zmíněných zemí s korupcí bojuje po svém, otázkou je, zda byla vždy zvolena ta správná cesta.

Poslední příčky v pomyslném evropském žebříčku míry vnímání korupce (viz Příloha B) patří převážně státům, které ještě před 24 lety byly pod nadvládou komunistické strany. Není to náhoda. V době socialistické éry byla korupce běžnou součástí života – nedostatkové zboží měl člověk k dispozici pouze v případě, že získal důstojnou funkci v byrokratickém systému, nebo slíbil protislužbu či úplatek. Nejde tu však jen o morálku lidí, ale také o legislativní nastavení země. Decentralizace moci, privatizace – to vše mělo za následek především zvýšení nákladů na korupci.

Monarchie jsou naopak v žebříčku CPI na předních příčkách. Hned v prvních pěti členských státech EU je hlavou země král, královna, nebo velkovévoda. Důvod se zdá prostý: panovník (a jeho nejbližší) nemá potřebu korumpovat. Funkce se dědí, a tak není důvod nashromáždit za krátké volební období co nejvíce majetku. Kupodivu má takovéto chování vliv i na „poddané“ - ve všech evropských monarchiích je panovník uznáván a respektován. V tomto případě je však vhodné připomenout, že index CPI měří vnímání korupce jen ve veřejné správě. O stavu soukromého sektoru se tak lze jen dohadovat.

Přesné vyjádření vztahu korupce a ekonomiky je velmi obtížné z toho důvodu, že korupce existuje nejen v různém množství, ale především v různých formách

a v rozdílných sférách života. Korupční jednání se také nemusí projevit na ekonomické výkonnosti hned, ale až s odstupem určitého období.

Co tedy může stát udělat pro zlepšení korupčního prostředí? V prvé řadě je potřeba zjistit příčiny korupčního jednání. Uvědomění si „slabých míst“ nám může pomoci při sestavení efektivní protikorupční politiky. Provedené legislativní změny, ať už se jedná o řízený dohled, zákony či vyhlášky, by měly být především srozumitelné a jednoznačné. Zákony by měly jasně definovat trestné činy spojené s korupcí a určit trestní sazbu. Tato pravidla by měla obsahovat veškerou podvodnou aktivitu. Neméně důležité je zajistit účinné a dostatečné vymáhání práva.

Protikorupční politika však nespočívá jen v zákonech. Každý stát by měl mít vypracovanou protikorupční strategii, která bude udávat směr, kterým se země v boji vydá. Je potřeba v zemi zajistit transparentnost veškerého veřejného jednání, především zadávání veřejných zakázek. Cílem by mělo být také přiblížit informace o problematice občanům a zajistit potřebnou ochranu osobám, které vystoupí a ohlásí korupční jednání.

Každá vláda by měla být veřejností vnímaná jako vláda, která koná. Právě neaktivita mnohých poslanců, senátorů, ministrů a ostatních veřejných činitelů je totiž v této problematice alarmující. Dokazují to mimo jiné výsledky Globálního barometru korupce, který politiku označuje jako nejzkorumpovanější oblast v mnoha zemích. Je pak snadné říct, že se s korupcí bojovat nedá, protože lidé, kteří by měli zavést účinnou legislativu, jsou sami korumpovaní, a tak by bojovali sami proti sobě.

Pro zlepšení situace je také potřeba snížit počet stupňů byrokratického systému, vše zjednodušit, zkvalitnit, zrychlit a uzákonit povinnost přiznání majetku. Také je potřeba trestat i korupci v soukromé sféře. Dále by bylo vhodné rozšířit podvědomí o bezhotovostním placení - ustanovit povinnost platit od určitého obnosu šekem, platební kartou či převodem na účet.

Bojovat proti korupci však nemusí jen stát, organizace a úřady. Největší boj se musí odehrát v nás samotných. Je potřeba zvýšit osvětu o problematice korupce, o dopadech korupčního jednání a o tom, že korupce je trestným činem, stejně tak jako krádež. Například v českém školství, není na tuto problematiku kladen žádný důraz.

Přestože se lze setkat s názory, které změnu morálky a etiky občanů nevidí jako východisko, není tomu tak. Korupce je totiž všude tam, kde jsou osoby, které se neřídí základními etickými a morálními pravidly. Dobrá výchova, spočívající v ukázání a vysvětlení přípustných mantinelů, je základem pro život.

ZÁVĚR

*„Když jsou lidé čestní, zákony mají smysl, když jsou zkorumpovaní, zákony se porušují“
(Benjamin Disraeli)*

Čestnost, mravnost, etika by měly být vlastnosti každého člověka - přesto mnohým chybí. Korupce se v poslední době stává „přítelem“, který pomalu, ale přesto agresivně, ničí naši společnost. Tento fenomén nelze úplně odstranit, je ale nutné nevzdat se a bojovat. Nejúčinnějším bojem s korupcí je prevence – ať už se to týká legislativních změn, nebo změn sociálního systému. Právě proto má mnoho zemí vypracovanou podrobnou protikorupční strategii, která udává směr, kudy má společnost kráčet. Některé státy však mají v tomto ohledu velké nedostatky. Dalším důležitým faktorem je zjištění příčin korupce, protože jen v případě odhalení slabých míst, může společnost reagovat zvýšenou kontrolou a revizí problematických oblastí. Je proto důležité apelovat nejen na Evropskou unii, ale také na každou vládu jednotlivých členských států, aby zvýšili svou aktivitu v boji proti korupci. Je také nutné si uvědomit, jaké důsledky má korupce na život. Přestože korupce není jediným faktorem ovlivňující ekonomiku státu, provedená analýza a následná komparace výsledků značí, že korupce je vázána na země s menší ekonomickou výkonností a s tím i spojenou horší životní úrovní tamních obyvatel.

Bakalářská práce byla rozdělena do dvou částí.

V první části byly porovnány různé definice korupce. Dále byly vysvětleny příčiny korupce, formy, stádia a důsledky. Druhá kapitola seznámila čtenáře s metodami měření korupce a se zásadami protikorupční politiky.

Druhá část analyzovala korupční prostředí v členských státech EU. Byl zkoumán především vztah korupce a ekonomické výkonnosti státu. V poslední části byla provedena komparace zjištěných výsledků a navržena možná řešení situace.

NAPLNĚNÍ CÍLŮ PRÁCE

Definice pojmu korupce, popis příčin a dopadů korupce – cíl je naplněn v kapitole 1.

Popis stavu korupčního prostředí v členských státech EU – cíl je naplněn v kapitole 3.

Analýza vztahu mezi korupcí a ekonomickými ukazateli - cíl je naplněn v kapitole 4.

Formulace hlavních poznatků a doporučení – cíl je naplněn v kapitole 5.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] DANČÁK, B., HLOUŠEK, V., ŠIMÍČEK, V.: *Korupce: projevy a potírání v České republice a Evropské unii*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2006. ISBN 978-802-1040-625.
- [2] DAVID, V., NETT, A.: *Korupce v právu mezinárodním, evropském a českém*. Praha: C.H.Beck, 2007. ISBN 978-80-7179-562-9.
- [3] CHMELÍK, J.: *Pozornost, úplatek a korupce*. Praha: Linde Praha, a.s., 2003. ISBN 80-7201-434-X.
- [4] KUBANOVÁ, Jana: *Statistické metody pro ekonomickou a technickou praxi*. druhé. Bratislava: Statis, 2004. ISBN 80-85659-37-9.
- [5] OPEN SOCIETY INSTITUTE: *Monitoring the EU Accession Process: Corruption and Anti-corruption Policy*. Budapest: Open Society Institute Accession Monitoring Program, 2002. ISBN 189138522-4.
- [6] PACÁKOVÁ, Viera: *Štatistika pre ekonómov*. 1. vyd. Bratislava: Iura Edition, 2003, Ekonómia. ISBN 80-890-4774-2.
- [7] ROUDNÝ, R., ZILVAR, J.: *Korupce: boj proti korupci ve veřejné správě*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2001. ISBN 80-7194-314-2.
- [8] VOLEJNÍKOVÁ, J.: *Korupce v ekonomické teorii a praxi*. Zeleneč: Profess Consulting s.r.o., 2007. ISBN 978-80-7259-055-1.

Internetové zdroje

- [9] Anti Corruption. What is the legal position in Ireland? [online]. [cit. 2013-02-05]. Dostupné z: <http://www.anticorruption.ie/en/ACJS/Pages/FQ08000020>
- [10] Billiter Partners. *Spain: Law Reform Reflects Wider Changes in Attitudes to Corruption*. [online]. 2011 [cit. 2013-02-06]. Dostupné z: https://docs.google.com/viewer?a=v&q=cache:sLod_XPYbr8J:www.billiterpartners.com/wp-content/uploads/2011/04/Spain-Law-Reform-Reflects-Wider-Changes-in-Attitudes-to-Corruption-April-2011.pdf+&hl=cs&gl=cz&pid=bl&srcid=ADGEESjxiJm_Z5tfzqIXvgX7116gasFjTGA7loHckwRuC82Bu1YukYSp-8xrgsLS6UT6aKux1Y8S3hcdtWU_h-GYwNJGltZta8k6r1cJDzowjwDBC5vZ6NzGILw8ipMOMubxkjuLv5S2L&sig=AHIEtbRuzu-FYbO9RTujacSXQbtzZcZDBA

- [11] Council of Europe. *What is GRECO?*. [online]. 2012 [cit. 2013-02-03]. Dostupné z:
http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/general/3.%20What%20is%20GRECO_en.asp
- [12] Council of Europe. *Who We Are*. [online]. 2012 [cit. 2013-02-03]. Dostupné z:
<http://www.coe.int/aboutCoe/index.asp?page=quisommesnous&l=en>
- [13] Český rozhlas. *S korupcí bojujeme liknavě*. [online]. 2005 [cit. 2013-02-03].
 Dostupné z: <http://www.radio.cz/cz/rubrika/komentar/s-korupci-bojujeme-liknave>
- [14] Český rozhlas. *Před 10 lety kvůli finančnímu skandálu neslavně skončila EK Jacquese Santera*. [online]. 2009 [cit. 2013-02-03]. Dostupné z:
http://www.rozhlas.cz/zpravy/zahranici/_zprava/pred-10-lety-kvuli-financnimu-skandalu-neslavne-skoncila-ek-jacquese-santera--558909
- [15] Český statistický úřad. *Celková míra dlouhodobé nezaměstnanosti, v členění podle pohlaví*. [online]. 2012 [cit. 2013-02-09]. Dostupné z:
<http://apl.czso.cz/pll/eutab/html.h?ptabkod=tsdsc330>
- [16] Český statistický úřad. *Míra inflace (HICP)*. [online]. 2012 [cit. 2013-02-09].
 Dostupné z: <http://apl.czso.cz/pll/eutab/html.h?ptabkod=tec00118>
- [17] Český statistický úřad. *Zahraniční obchod podle země obchodní, celkem*. [online]. 2012 [cit. 2013-02-09]. Dostupné z:
<http://apl.czso.cz/pll/eutab/html.h?ptabkod=tet00002>
- [18] DARGAY, E. *The Corruption Prevention Programme of Hungarian Government*. In: Министерство на вътрешните работи. [online]. 2012 [cit. 2013-02-09].
 Dostupné z:
https://docs.google.com/viewer?a=v&q=cache:IWk5_2911s0J:www.mvr.bg/NR/rdonlyres/63E2F6A6-527B-4E3E-BD4F-8EC9B5CB47A4/0/4_Rule_of_Law_Presentation_Hungary.pps+&hl=cs&gl=cz&pid=bl&srcid=ADGEEShNfR3c_TeFP7_dITPOuhe5wiEYC9ybMqo12rLvwrHUa35VKTfxILmUQHfHRTEvYTQJCpmQu0k6WkDcdLuorLZcL_FJkfl--JpAqsmR3J2bWQaOIIH5-WxV7sNv5oin-j72n65N&sig=AHIEtbTTZOGtLleLrLJL-d5rWvQtZuwmHg
- [19] Europa. *Summaries of EU legislation: A comprehensive EU anti-corruption policy*. [online]. 2007 [cit. 2013-02-03]. Dostupné z:
http://europa.eu/legislation_summaries/fight_against_fraud/fight_against_corruption/133301_en.htm

- [20] Evropská komise. *Maastrichtská smlouva o Evropské unii*. [online]. 2010 [cit. 2013-02-03]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/institutional_affairs/treaties/treaties_maastricht_cs.htm
- [21] Evropská komise. *Commission fights corruption: a stronger commitment for greater results*. [online]. 2011 [cit. 2013-02-03]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-11-678_en.htm
- [22] Eurostat. *General government gross debt (Maastricht debt) in % of GDP – annual data*. [online]. 2012 [cit. 2013-02-13]. Dostupné z: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tipsgo10&plugin=0>
- [23] Eurostat. *GDP per capita in PPS*. [online]. 2013 [cit. 2013-02-03]. Dostupné z: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&plugin=1&language=en&pcode=tec00114>
- [24] Evropská komise. *Protikorupční politika EU*. [online]. 2011 [cit. 2013-02-03]. Dostupné z: https://docs.google.com/viewer?a=v&q=cache:-Qw32m8GP1kJ:ec.europa.eu/dgs/home-affairs/e-library/documents/citizens-summaries/docs/201103/web-2011-00493-01-00-tra-00_cs.pdf+&hl=cs&gl=cz&pid=bl&srcid=ADGEESg3s-o5LL8-gNh3SYAU8W8VcoIOTzd75pURgnuKuR5wZaZMQtggWWQqabTj5xVk74TWd2VICgvM0X_IoO--Yr0xnt8hy1ExtIQE9W9GwlEjdcSmp1Oefl10hutCaf7qP41lb_Pz&sig=AHIEtbQKjeBjjQIli-G2exK-ACdEINFKXw
- [25] Evropská komise. *Spravedlnost a občanská práva*. [online]. 2011 [cit. 2013-02-03]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/news/justice/110606_cs.htm
- [26] Evropský úřad pro boj proti podvodům. *Dosavadní vývoj*. [online]. 2012 [cit. 2013-02-03]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/anti_fraud/about-us/history/index_cs.htm
- [27] Evropský úřad pro boj proti podvodům. *Naše činnost*. [online]. 2012 [cit. 2013-02-03]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/anti_fraud/about-us/mission/index_cs.htm
- [28] Global security. *Belgium – Corruption*. [online]. 2012 [cit. 2013-02-04]. Dostupné z: <http://www.globalsecurity.org/military/world/europe/be-corruption.htm>

- [29] Global security. *Netherlands – Corruption*. [online]. 2012 [cit. 2013-02-04].
Dostupné z: <http://www.globalsecurity.org/military/world/europe/nl-corruption.htm>
- [30] Greek Law Digest. *Anti-Corruptions Law*. [online]. 2012 [cit. 2013-02-10].
Dostupné z: <http://greeklawdigest.gr/topics/tax/item/124-anti-corruption-laws>
- [31] JOUTSEN, M., KERANEN, J. *Corruption and the Prevention of Corruption in Finland*. In: Ministry of Justice, Finland [online]. 2009 [cit. 2013-02-06].
Dostupné z:
<http://www.om.fi/Satellite?blobtable=MungoBlobs&blobcol=urldata&SSURIapptype=BlobServer&SSURIconainer=Default&SSURIsession=false&blobkey=id&blobheadervalue1=inline;%20filename=Corruption.pdf&SSURIsscontext=Satellite%20Server&blobwhere=1243795504082&blobheadervalue1=Content-Disposition&ssbinary=true&blobheader=application/pdf>
- [32] Library of Congress. Italy: Anti-Corruption Law Adopted. [online]. 2012 [cit. 2013-02-09]. Dostupné z:
http://www.loc.gov/lawweb/servlet/lloc_news?disp3_1205403389_text
- [33] Malta Today. Council of Europe invites Malta to publish anti – corruption probe. [online]. 2011 [cit. 2013-02-09]. Dostupné z:
<http://www.maltatoday.com.mt/en/newsdetails/news/national/Council-of-Europe-invites-Malta-to-publish-anti-corruption-probe>
- [34] MAURO, P. *Why Worry About Corruption?: Costs & Consequences of Corruption*. In: International Monetary Fund [online]. 1997 [cit. 2013-02-03].
Dostupné z: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/issues6/index.htm>
- [35] PAULITSCH H. a AMANN, G.. Austria: New Anti-Corruption Law per 1 January 2013. [online]. 2013 [cit. 2013-02-09]. Dostupné z:
<http://schoenherr.eu/news-publications/legal-insights/austria-new-anti-corruption-law-per-1-january-2013>
- [36] Proskauer. *Fight Against Corruption in the EU and in France*. [online]. 2010 [cit. 2013-02-05]. Dostupné z: <http://www.proskauer.com/files/News/91f8bf3c-566d-4311-b64b-28a215c005e9/Presentation/NewsAttachment/eb9df49c-ae5d-4f8f-90cf-0a365ed92c81/international-hr-best-practices-tip-of-the-month-august-2010.pdf>

- [37] ŠTIČKA, M. *Korupce a protikorupční politika ve veřejné správě*. In: Transparency International - Česká republika [online]. 2008 [cit. 2013-02-03]. Dostupné z: http://www.transparency.cz/doc/vzdelavani_skripta2008_1.pdf
- [38] Transparency International. *Bribe payers index*. [online]. 2011 [cit. 2013-02-03]. Dostupné z: <http://www.transparency.org/research/bpi/overview>
- [39] Transparency International. *Bribe payers index - results*. [online]. 2011 [cit. 2013-02-03]. Dostupné z: <http://bpi.transparency.org/bpi2011/results/>
- [40] Transparency International. *Corruption perceptions index*. [online]. [cit. 2013-02-03]. Dostupné z: http://www.transparency.org/research/cpi/cpi_2001
- [41] Transparency International. *Infographic*. [online]. 2012 [cit. 2013-02-03]. Dostupné z: <http://gcb.transparency.org/gcb201011/infographic/>
- [42] Transparency International. *Global Corruption barometer*. [online]. 2012 [cit. 2013-02-09]. Dostupné z: <http://gcb.transparency.org/gcb201011/>
- [43] Transparency International. *Our Organisation*. [online]. 2012 [cit. 2013-02-03]. Dostupné z: <http://www.transparency.org/whoweare/organisation>
- [44] Transparency International. *What We Do*. [online]. 2012 [cit. 2013-02-03]. Dostupné z: <http://www.transparency.org/whatwedo>
- [45] Transparency International Czech Republic: *CPI 2012 – mapa a výsledky*. [online]. 2011 [cit. 2013-02-03]. Dostupné z: http://www.transparency.cz/doc/CPI_2012/2012-12-05_CPI2012_mapa_a_vysledky.pdf
- [46] Transparency International Czech Republic. *Otázky a odpovědi k BPI 2006: (Index plátců úplatků Transparency International)*. [online]. 2006 [cit. 2013-02-03]. Dostupné z: https://docs.google.com/viewer?a=v&q=cache:6zVRBrWZu2EJ:www.transparency.cz/doc/publikace/indexy/bpi_2006/OT__ZKY_A_ODPOV__DI_K_BPI_2006.pdf+&hl=cs&gl=cz&pid=bl&srcid=ADGEEShcEBdmSZo8pxNTEfJ5Gvbvov4_CqZdnQFQprVsGUEPsLR6YsEfhIfrUZ5cREy66rDJ9J22hBZDUYvpLGP8EAJzsSbWirmBBjh6-6STLUIV_ZPb-1kmXDbJYL0rrYb3vIzN5m_5&sig=AHIEtbRCdPqIV8bwpVPBV_imH8zwDsSPVw
- [47] Transparency International Czech Republic. *Globální barometr korupce 2010: Otázky a odpovědi k průzkumu GBK 2010*. [online]. 2010 [cit. 2013-02-03]. Dostupné z:

- http://www.transparency.cz/doc/publikace/indexy/gbk_2010/GCB2010_CZ_QA.pdf
- [48] Transparency International Czech Republic. *Index vnímání korupce (CPI) 2012: Otázky a odpovědi*. [online]. 2012 [cit. 2013-02-03]. Dostupné z: https://docs.google.com/viewer?a=v&q=cache:1vD3xRhFRjgJ:www.transparency.cz/doc/CPI_2012/2012-12-05_CPI_2012_otazky_a_odpovedi.doc+&hl=cs&gl=cz&pid=bl&srcid=ADGEESj7ADhShwow64UaV7Spv6_wTHoYa6W59zTDIOGQPue9MJ1Y-oqypoZyqyNpKMWCv8bm0cpKIZs0-KIUeWK_5ttlp7j8StNPmiiq-mS2UsqTmzPWirhHo5GsiwbKSXjUj-cF8zS&sig=AHIEtbQhU395oMiwNMIIwnjSEsvW5es66A
- [49] Transparency International Luxembourg. *Cadre légal de la corruption*. [online]. 2011 [cit. 2013-02-05]. Dostupné z: <http://www.transparence.lu/cadrecorruption.html>
- [50] Transparency International United Kingdom. *The Bribery Act*. [online]. [cit. 2013-02-05]. Dostupné z: <http://www.transparency.org.uk/our-work/bribery-act>
- [51] UTTERSTROM, P., WASSÉN, A. Revised Swedish Anti-Bribery Legislation. In: World Services Group. [online]. [cit. 2013-02-08]. Dostupné z: <http://www.worldservicesgroup.com/publications.asp?action=article&artid=4793>
- [52] VELYKIS, D. *A Diagnosis of Corruption in Lithuania*. In: Against Corruption. [online]. 2010 [cit. 2013-02-08]. Dostupné z: <http://www.againstcorruption.eu/wp-content/uploads/2012/09/WP-10-Diagnosis-of-Corruption-in-Lithuania-new.pdf>
- [53] VYMĚTAL, P. *Náklady a důsledky korupce*. [online]. 2005 [cit. 2013-02-03]. Dostupné z: https://docs.google.com/viewer?a=v&q=cache:9Zj4ZCyDThQJ:en.vsem.cz/data/data/ces-soubory/konference-seminare/gf_VymetalOstrava.pdf+&hl=cs&gl=cz&pid=bl&srcid=ADGEESgp_KElay526L2SOfXBW5eIfS5_cjgutRYnP3aeT6v3Feu9CryIS-rZdgpUXOg96u-wh0O6AbI-dZTxIxUUBKJ9QhhuV2iGUBR4AvtqTEAw5_IPVOjgdSrly2eqB6U9mhDLdkD1&sig=AHIEtbSam7oPIIY8y7eWpGWnX2hLg4BaqA

Právní normy

- [54] Korrupsioon. *Anti-Corruption Strategy 2008 – 2012*. [online]. 2008 [cit. 2013-02-06]. Dostupné z:
<http://www.korrupsioon.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=35712/ANTI+CORRUPTION+STRATEGY+2008-2012.pdf>
- [55] Občanskoprávní úmluva o korupci, 2004. In: *Sbírka mezinárodních smluv*. Dostupné z:
http://www.mzv.cz/public/13/5d/26/755906_664270_webMZV32004.pdf
- [56] Policja. Przepisy korupcyjne w kodeksie karnym. [online]. 2011 [cit. 2013-02-09]. Dostupné z:
http://www.policja.pl/portal/pol/1201/69723/Przepisy_korupcyjne_w_kodeksie_karnym.html
- [57] Romanian Anti-Corruption Portal. National Anticorruption Strategy 2012 – 2015. [online]. 2011 [cit. 2013-02-03]. Dostupné z: <http://www.anticorruption-romania.org/strategy>
- [58] Strafgesetzbuch. In: Jusline. [online]. 2013 [cit. 2013-02-03]. Dostupné z:
[http://www.jusline.de/Strafgesetzbuch_\(StGB\)_Langversion.html](http://www.jusline.de/Strafgesetzbuch_(StGB)_Langversion.html)
- [59] Trestný zákon. In: Zbierka zákonov. [online]. 2005 [cit. 2013-02-05]. Dostupné z:
www.zbierka.sk/sk/predpisy/300-2005-z-z.p-8708.pdf
- [60] Zakon o integriteti in preprečevanju korupcije. In: Uradni List. [online]. 2010 [cit. 2013-02-09]. Dostupné z: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=201045&stevilka=2226>

SEZNAM PŘÍLOH

- Příloha A – Pořadí zemí hodnocených podle indexů BPI z roku 2011
- Příloha B – Pořadí vybraných zemí hodnocených podle indexu CPI 2012
- Příloha C – Vývoj indexu BPI v zemích EU
- Příloha D – Makroekonomické ukazatele členských států EU

Příloha A – Pořadí zemí hodnocených podle indexů BPI z roku 2011

Pořadí zemí hodnocených podle indexů BPI z roku 2011

Umístění	Země	BPI 2011	Počet respondentů	Standardní odchylka
1	Nizozemsko	8,8	273	2,00
1	Švýcarsko	8,8	244	2,20
3	Belgie	8,7	221	2,00
4	Německo	8,6	576	2,20
4	Japonsko	8,6	319	2,40
6	Austrálie	8,5	168	2,20
6	Kanada	8,5	209	2,30
8	Singapur	8,3	256	2,30
8	Velká Británie	8,3	414	2,50
10	Spojené státy	8,1	651	2,70
11	Francie	8,0	435	2,60
11	Španělsko	8,0	326	2,60
13	Jižní Korea	7,9	152	2,80
14	Brazílie	7,7	163	3,00
15	Hong Kong	7,6	208	2,90
15	Itálie	7,6	397	2,80
15	Malajsie	7,6	148	2,90
15	Jižní Afrika	7,6	191	2,80
19	Taiwan	7,5	193	3,00
19	Indie	7,5	168	3,00
19	Turecko	7,5	139	2,70
22	Saúdská Arábie	7,4	138	3,00
23	Argentina	7,3	115	3,00
23	Spojené arabské emiráty	7,3	156	2,90
25	Indonésie	7,1	153	3,40
26	Mexiko	7,0	121	3,20
27	Čína	6,5	608	3,50
28	Rusko	6,1	172	3,60

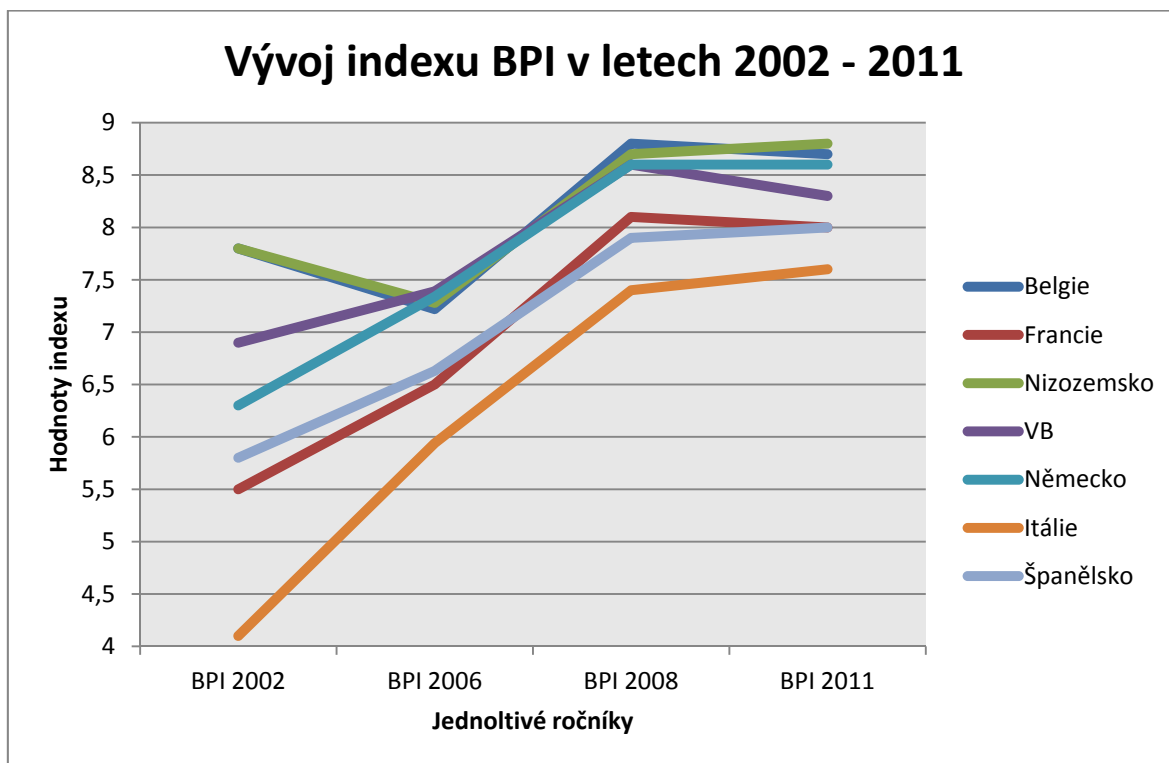
Zdroj: upraveno podle [39]

Příloha B – Pořadí vybraných zemí hodnocených podle indexu CPI 2012

POŘADÍ	ZEMĚ	INDEX	POŘADÍ	ZEMĚ	INDEX
1	Dánsko	90	41	Polsko	58
1	Finsko	90	43	Malta	57
1	Nový Zéland	90	46	Maďarsko	55
4	Švédsko	88	48	Litva	54
5	Singapur	87	54	Česká republika	49
6	Švýcarsko	86	54	Lotyšsko	49
7	Austrálie	85	54	Turecko	49
7	Norsko	85	62	Chorvatsko	46
9	Kanada	84	62	Slovensko	46
9	Nizozemsko	84	66	Rumunsko	44
11	Island	82	72	Bosna a Hercegovina	42
12	Lucembursko	80	72	Itálie	42
13	Německo	79	75	Bulharsko	41
16	Belgie	75	75	Černá Hora	41
17	Japonsko	74	80	Čína	39
17	Velká Británie	74	80	Srbsko	39
19	Spojené státy	73	94	Řecko	36
22	Francie	71	94	Moldavsko	36
25	Rakousko	69	105	Kosovo	34
25	Irsko	69	105	Mexiko	34
30	Španělsko	65	113	Albánie	33
32	Estonsko	64	123	Bělorusko	31
33	Portugalsko	63	133	Rusko	28
37	Slovinsko	61	144	Ukrajina	26

Zdroj: upraveno podle [45]

Příloha C – Vývoj indexu BPI v zemích EU

Zdroj: Upraveno podle [39]

Příloha D – Makroekonomické ukazatele členských států EU

Nezaměstnanost – celková % míra

Zadluženost země v % k HDP

dlouhodobé nezaměstnanosti

Inflace – průměrné tempo růstu

Obchodní bilance – v miliónech EUR

BELGIE	2007	2008	2009	2010	2011
Nezaměstnanost	3,8	3,3	3,5	4,1	3,5
Zadluženost	84	89,2	95,7	95,5	97,8
Inflace	1,8	4,5	0,0	2,3	3,5
Obchodní bilance	12034	14151	3762	12017	11670
BULHARSKO	2007	2008	2009	2010	2011
Nezaměstnanost	4,1	2,9	3,0	4,8	6,3
Zadluženost	17,2	13,7	14,6	16,2	16,3
Inflace	7,6	12,0	2,5	3,0	3,4
Obchodní bilance	-8349	-9890	-5176	-3684	-3142
ČESKÁ REPUBLIKA	2007	2008	2009	2010	2011
Nezaměstnanost	2,8	2,2	2,0	3,0	2,7
Zadluženost	27,9	28,7	34,2	37,8	40,8
Inflace	3,0	6,3	0,6	1,2	2,1
Obchodní bilance	3159	3237	5669	4774	7769
DÁNSKO	2007	2008	2009	2010	2011
Nezaměstnanost	0,6	0,5	0,6	1,5	1,8
Zadluženost	27,1	33,4	40,7	42,7	46,4
Inflace	1,7	3,6	1,1	2,2	2,7
Obchodní bilance	3754	5140	7780	9440	11638
ESTONSKO	2007	2008	2009	2010	2011
Nezaměstnanost	2,3	1,7	3,8	7,7	7,1
Zadluženost	3,7	4,5	7,2	6,7	6,1
Inflace	6,7	10,6	0,2	2,7	5,1
Obchodní bilance	-3406	-2426	-783	-508	-659
FINSKO	2007	2008	2009	2010	2011
Nezaměstnanost	1,6	1,2	1,4	2,0	1,7
Zadluženost	35,2	33,9	43,5	48,6	49
Inflace	1,6	3,9	1,6	1,7	3,3
Obchodní bilance	6072	3178	1409	539	-3675
FRANCIE	2007	2008	2009	2010	2011
Nezaměstnanost	3,4	2,9	3,4	3,9	4,0
Zadluženost	64,2	68,2	79,2	82,3	86
Inflace	1,6	3,2	0,1	1,7	2,3
Obchodní bilance	-51988	-68367	-54554	-65015	-84634
ITÁLIE	2007	2008	2009	2010	2011
Nezaměstnanost	2,9	3,1	3,5	4,1	4,4
Zadluženost	103,3	106,1	116,4	119,2	120,7
Inflace	2,0	3,5	0,8	1,6	2,9
Obchodní bilance	-8596	-13035	-5876	-29982	-25605
IRSKO	2007	2008	2009	2010	2011
Nezaměstnanost	1,4	1,7	3,5	6,8	8,7
Zadluženost	25,1	44,5	64,9	92,2	106,4
Inflace	2,9	3,1	-1,7	-1,6	1,2
Obchodní bilance	27524	28389	38159	42408	42480

KYPR	2007	2008	2009	2010	2011
Nezaměstnanost	0,8	0,5	0,6	1,3	1,6
Zadluženost	58,8	48,9	58,5	61,3	71,1
Inflace	2,2	4,4	0,2	2,6	3,5
Obchodní bilance	-5269	-6216	-4716	-5406	-4928
LITVA	2007	2008	2009	2010	2011
Nezaměstnanost	1,2	1,1	3,2	7,4	8,0
Zadluženost	16,8	15,5	29,3	37,9	38,5
Inflace	5,8	11,1	4,2	1,2	4,1
Obchodní bilance	-5303	-5067	-1326	-2002	-2675
LOTYŠSKO	2007	2008	2009	2010	2011
Nezaměstnanost	1,7	2,1	4,9	8,9	8,8
Zadluženost	9	19,8	36,7	44,5	42,2
Inflace	10,1	15,3	3,3	-1,2	4,2
Obchodní bilance	-5117	-4078	-1512	-1628	-2270
LUCEMBURSKO	2007	2008	2009	2010	2011
Nezaměstnanost	1,2	1,6	1,2	1,3	1,4
Zadluženost	6,7	14,4	15,3	19,2	18,3
Inflace	2,7	4,1	0,0	2,8	3,7
Obchodní bilance	-3718	-4394	-2862	-4031	-5355
MAĎARSKO	2007	2008	2009	2010	2011
Nezaměstnanost	3,4	3,6	4,2	5,5	5,2
Zadluženost	67	73	79,8	81,8	81,4
Inflace	7,9	6,0	4,0	4,7	3,9
Obchodní bilance	-121	-297	3762	5510	7092
MALTA	2007	2008	2009	2010	2011
Nezaměstnanost	2,7	2,5	3,0	3,2	3,0
Zadluženost	60,7	60,9	66,3	67,4	70,4
Inflace	0,7	4,7	1,8	2,0	2,5
Obchodní bilance	-996	-1237	-1162	-1113	-1370
NĚMECKO	2007	2008	2009	2010	2011
Nezaměstnanost	4,9	4,0	3,5	3,4	2,8
Zadluženost	65,2	66,8	74,5	82,5	80,5
Inflace	2,3	2,8	0,2	1,2	2,5
Obchodní bilance	194259	177525	138868	153964	157125
NIZOZEMSKO	2007	2008	2009	2010	2011
Nezaměstnanost	1,4	1,1	0,9	1,2	1,5
Zadluženost	45,3	58,5	61,0	63,2	65,5
Inflace	1,6	2,2	1,0	0,9	2,5
Obchodní bilance	42422	38742	39244	43632	48868
POLSKO	2007	2008	2009	2010	2011
Nezaměstnanost	4,9	2,4	2,5	3,0	3,6
Zadluženost	45	47,1	50,9	54,8	56,4
Inflace	2,6	4,2	4,0	2,7	3,9
Obchodní bilance	-18652	-26072	-9289	-13823	-15733
PORTUGALSKO	2007	2008	2009	2010	2011
Nezaměstnanost	4,2	4,0	4,7	6,3	6,2
Zadluženost	68,4	71,7	83,2	93,5	108
Inflace	2,4	2,7	-0,9	1,4	3,6
Obchodní bilance	-21632	-25347	-19682	-20291	-15404

RAKOUSKO	2007	2008	2009	2010	2011
Nezaměstnanost	1,2	0,9	1,0	1,1	1,1
Zadluženost	60,2	63,8	69,2	72,0	72,4
Inflace	2,2	3,2	0,4	1,7	3,6
Obchodní bilance	425	-2043	-4355	-4865	-10054
RUMUNSKO	2007	2008	2009	2010	2011
Nezaměstnanost	3,2	2,4	2,2	2,5	3,1
Zadluženost	12,8	13,4	23,6	30,5	34,7
Inflace	4,9	7,9	5,6	6,1	5,8
Obchodní bilance	-21762	-23469	-9863	-9526	-9672
ŘECKO	2007	2008	2009	2010	2011
Nezaměstnanost	4,1	3,6	3,9	5,7	8,8
Zadluženost	107,2	112,9	129,7	148,3	170,6
Inflace	3,0	4,2	1,3	4,7	3,1
Obchodní bilance	-40098	-45008	-35116	-31742	-20979
SLOVENSKO	2007	2008	2009	2010	2011
Nezaměstnanost	8,3	6,7	6,5	9,3	9,2
Zadluženost	29,6	27,9	35,6	41	43,3
Inflace	1,9	3,9	0,9	0,7	4,1
Obchodní bilance	-1533	-1883	310	-276	-46
SLOVINSKO	2007	2008	2009	2010	2011
Nezaměstnanost	2,2	1,9	1,8	3,2	3,6
Zadluženost	23,1	22	35	38,6	46,9
Inflace	3,8	5,5	0,9	2,1	2,1
Obchodní bilance	-1063	-1976	-237	-674	-554
ŠPANĚLSKO	2007	2008	2009	2010	2011
Nezaměstnanost	1,7	2,0	4,3	7,3	9,0
Zadluženost	36,3	40,2	53,9	61,5	69,3
Inflace	2,8	4,1	-0,2	2,0	3,1
Obchodní bilance	-99237	-94717	-47232	-54762	-48371
ŠVÉDSKO	2007	2008	2009	2010	2011
Nezaměstnanost	0,9	0,8	1,1	1,5	1,4
Zadluženost	40,2	38,8	42,6	39,5	38,4
Inflace	1,7	3,3	1,9	1,9	1,4
Obchodní bilance	11376	10079	7818	7244	7460
VELKÁ BRITÁNIE	2007	2008	2009	2010	2011
Nezaměstnanost	1,3	1,4	1,9	2,5	2,7
Zadluženost	44,2	52,3	67,8	79,4	85,2
Inflace	2,3	3,6	2,2	3,3	4,5
Obchodní bilance	-143329	-126200	-117712	-132108	-122968

Zdroj: upraveno podle [15], [22], [16], [17]